

#2258.

Alabitsaraamat.

Tu'uõppimise teine jägu.

N. Nolden,

Õibe õpetaja.

Kuresaares.

Trükitud Ch. Asfahrey kirjadega.

1873.

Mabitsaraamat.

Tu'õppimise teine jägu.

M. Noleen,

Õvide õpetaja.

H Laakmanni
kõik k kinkit. 1916

Kuresaares.

Trükitud Ch. Asfalexy kirjjadega.

1873.

Von dem Deselschen Evangelisch-Lutherischen Consistorium wird
desmittelst attestirt, daß in vorliegendem Manuscripte nichts wider die
heilige Schrift und unsere Bekenntnißschriften enthalten sei.

Arensburg, am 24. September 1872.

Im Namen und von wegen des Deselschen Evang.-Luth. Consistoriums:

C. E. Hesse, stellv. Vice-Präsident.

Nr. 213.

Ed. Baron Saß, stellv. Secr.

Benfuri poolest lubbatud. Rigas, 16 Oktobril 1872.

23 827

G e s k ö n e.

Siin pakutakse ühte uut Abitsaraamatut. Seesamma on lu'uõppimisse teine jägu ja peab laste käes olema; päääle selle peawad laste koolitajad ennastele selle Abitsaraamatu fissäsejuhatusse raamatu muretsema, mis ühtlase sellesinatse raamatuga wälljaametakse, kust nemad õpetust leiawad: kudäs n'ad ome lappsi selle raamatuse järele peawad õpetama. Lühidelt ütelda on seesfinane wiis nenda: et esiteks peast ningg kuuulmise järele lappsi sõnadele, sõnajäguidele ningg hääledele ja umbhelidele wahet tegema õpetatakse; ja siis weel wiimaks pannakse teisi tähhtesid raamatust lugema. See on üks wiis kus hulga lappsi korraga ilma suure waewata kolme nelja kuuga (ehk üffikuid lappsi weel palju wähema aeaga) wõib küpseste lugema õpetada, aga ta nõuab koolitajast et ta ise täis selge lugeja ningg terawa aruga inime on. Seesamma lu'uõppimise wiis wõtab nenda kudäs õiigus on, tük koormat nõtrade õlade päält ära ja paneb wanemate päääle, sest seda wiisi ku-

das tänini meite waesed lapsed liia suure waewaga pitka aea pääl lugema õppinud, jähi suurema hulga lugu üsna puuduliseks, ja mittmed tüdisedwad lu'ust ära ningg jähiwad hoopis finni. Sellest natse wiisi järele peawad lapsed mõlemat: lugu ja kirjutamist ühtlase õppima; aga ka niisugune ema, kes ise mitte kirjutada ei oska, võiks ka ilma selleta, ningg wanawilund wiisil — „ofi waral“ oma last sedawiiisi lugema õpetada, kui t'al wõimalik ei ole, teist kooli saata. Ta palugu aga targema inimeste käest esite õpetust: kudas seda raamatut pruukida, ningg pidagu meeles, et nüüd kus hääd Nabitšaraamatut pakutakse, ei ühegi wänemal kellel seda tarrkust ningg jõuudu Sumalast on, enam seda õigust ep ole, lappsi rumalal lu'õppimisel waewata. Sellepärast palutakse kõiki inimestearmastajaid hinggesid, kellel seda aega on, et n'ad proowiks wõtaksiwad ühte pisukest lastekarjakest selle raamatu järele õpetada, et n'ad ise seeläbi seda õpetamisewiisi tunda saaksiwad, ningg rahhwale selle järele himmu teeksiwad. Sest see oleks meite rahhwale üheks suureks kingituseks: kui ta paremine lugema õpiks.

Esimene sam.

Tähhtede kokkulugemine.

f F

fuf;

faſ, foof, fööf, faaf, faif, fäif, föif, fuu, uuf,
fof, auf, fai, fui, föu: föue, fäi: fäia, faua.

t T

taf;

taf, täf, tät, tit, tüt, tüüt, tük, tek, teet, tuſ,
tif, tiif; taat, tat, toit, tõuf, fiuut, ait, eit, tüü,
täi teie; Tiiu tõi uut fõit.

p P

Taf;

paſ, pap, pop, puſ, fup, tup, pat, pot, paat, täp,
pek, piſ, fep, fäp, toop, faup, pauf, põif, paif, kap,
pää, puu; ööpif. — Piuuf, põu: põue, peiu,
paiu.

w W

Wof;

wof, waf, wat, waat: waaati, waaata, waew:
waewa: waewa, faew, pääw, fuiw: fuiwa: fuiwa=
ta, wõif: wõifu, waif: waiifu, wait, wõit: wõitu;
aaw: aaawa: aawa; wõi, wõö, wii. Wiu too
wet; ei ta wõi wet wiia, ei fa tuua; wai:
waia, waiia; wõia ta pää ää.

m M

Mat;

mat, tum, moſ, mõõſ, mõõt, tam, piim, kam,
tuum, taim: taimē: taiime, tuim: tuima: tuima,
mauf; Miia, müüüia, Mai: Maie: Maiie;
Meiu fuu. — Meite mam=ma. Teite em=me
maa. Mo am. Wii aam ää. Miia tõi piima.
Maie wõö. Weife Kai tõi kät.

u U

Uuf;

uuf, nup, pun, nap, pan, näp, tan, fan, noſ, nooſ,
fon, foon, faan, faan, fääne, nõöp, põön, wiin,
wein, wan, wain, waene naine, non, noi, nõu,
õun, ainif; Miina, teine Tiina. Wiini, nuuuma=ma,
nuuma=ta; noia naine; ennäe noia!

N Ñ

Non=ni An on waene naine; Niini on ta ainif
tufe. Niina tõi taina ää, meite kap=pi. —
Nä kiuna, Mai!

I Q

Pat;

Iak, Iuk, Iuuk, Iuul, Iul, Iül, pil, lip, põl, pul,
kel, keel, leek, kaal, tal, lat, tal, Tõl, tuul, laal,
liiw, wil, wiil, nõõl, liim, leem, loom; laew,
kael, käel, pael, tael, mäel, nael, lain, lein, laul;
laula lauulu, laulik; Iauk, Iaut, Paul, Niina;
Iaiina=ma, Ieiina=ma, Iaina=ta, Ieiina=ta, Iõõke,
põial.

Ma wiin Niini looma nuuma. An on kaol.
Niina on Iao pääl Iool. Nõõp nõõl on Iaaeka
pääl. Lauula lauulu, Iaaewa Iaulik, Iõõke=ne.

f s S

Rep;

fep, feep, fup, fap, fop, foop, fus, fuus, pas,
fof, fõõf, fäes, foos, faaf, fif, faat, fõõt, tõõs,
fit, mäf, mis, mees, taf, tus, tis, tüs, fam,
wiis, woos, wis, fõn, soon, faan, fool, fääl,
fiil, Ius; Laas, Riisu, San=nu, Saul, Iaus,
kaus, faun, fõit, mõis, pois, fõis, weis, sein,

täis, sui, sai, ais, õis, us, uus, see, soo, suu;
 sөөoma, süüia, seie, siia, seenes, sөөlis, suili=ne,
 tainas, töomis, suuut=ma, saaat=ma, sөөöt=ma.

Soome keel on pool meite keel. Ratt=las kees
 sup. Laiša naise töö ei möö mit=te. Kas on
 pat=sa=fil maas. Kas sa mo nõuus? San=nu
 sõi saia ää.

r R

Rot;

rot, rut, ruut, rof, foor, ruus, suur, saar, säär,
 ruum, ruun, woor, woori=mees, raaw, leer, roop,
 rop, puur, tüür, pöör, küür, rööör, müür, nõör,
 keer, nar; Rein; uur, reis, raun, kaer, Laur, koer,
 rui, rae, aer, äär, ääre; tüüri=ma, tüüri=mees;
 röööfi=ma, riiwi=ma, mõirama, uuuri=ma, üüüri=
 ma, weere=ma, luuuri=ma, wööras, rööwel, Raarel.

Laew käis aerul. Mõira=tes sam=mus sön
 lauuta, küüra=kas mees a'as siss=se. See saapa
 säär on suur lai. Sõua tüüri=mees laew ääre.
 Woori=mees reiißis linn=na, teine weeris wöödra=
 le maaale.

h — hf ht hl hm hn hw

Rahf;

sahf, õhf: õhka, waht: wahhtu, õue waht, laht:

lahhte, lahhti, [siht: sihhti, luht: luhh=ta, tuhk:
 tuhka, muhk: muhka, rōhk: rōhku, rohke,
 kōht: kōhta, kōht: kōhtu, piht: pihta, kōhku=
 ma, mahl: mahla, kahl: kahla, kahla, rāhn,
 rāhnu: rānu, lehm: lehma, lehma, tahm:
 tahma: tahma, ähm: ähma, tuhm: tuhma:
 tuhma, wahw: wahwa, fehv: fehwa, kühwel;
 — hiir, haaw, hais, hul, hein, hūüs, hoome,
 haak, hal. — Mikkel.

S

Hoome saan reht tuua. Heina=maal on rahwas
 koos. Lahwe leef paiis=tis. Kaarel tōi rohkke
 leisi=ka rohhtu. See on hōöne kōht, kus pääl meie
 seisa=me. An=na mul=le wiis rupp=la, ei ühte ehk
 kahte ma'p nõua. Wain on hirmus. Her=nes on
 diitse=mas. Mikkel kōhkus. Lehma piim on
 las=tel hää.

rs;

Wars. Hirs. Kōrs. Tōrs. Wars. Pārs.

rm;

Arm. Hirm: hirmu. Pōrm: pōrmu: pōrmu.
 Sōrm: sōrme: sōrme. Roorm: roorma pääl.
 Surm: surrma: surma. Parm: parmu: parmu.

rn;

Warn. Wirn: wirna: wirna. Kärn: kärna:
färna. Torn: torri: torri. Pirn: pirri: pirri.

rw;

Körw: körrwa: körwa. Korw: korwi. Hirw:
hirrwe: hirwe. Sarw: sarrwe. Sörw: sörrwa.
Karw: karrwa: karwa. Törw: törrwa: törwa püt.

G

Git on weis=te lauutas. Taat heitis armu
poea päääle. Mees heitis pörrmu. Mihkel wiis
kooorma heina weis=te et=te. Wars hirrus öue
päääl. Gi ma's hirru mit=te. Gi pirri ma'p
an=na. Nä too sa korwi ää. Gi ma'p törrwa
müü. Köif ta nahk on kärnas. Gn=näe, kui
wil=la karrwa sel=le poisi pää on.

lw;

Pilw: pillwe. Salw: sallwe: salwe. Pölw:
pöllwe: põlwe. Salw: sallwi: salwi. Talw:
tallwe. Nilw: nillwa. Kälw: küllwi.

I

Im;

Ilm: illma: ilma. Silm: sillma: filma. Tolm:
tollmu. Kulm: kullmu. Sölm: söllmi: sölmi.
Salm: sallmi. Kolm.

rw;

Rasw: rasswa: raswa. Rasw: rasswa. Rasw: rasswa.

rn; Rāsn: kāsna: kāsna.

Ilm on tallwel külm. Pällwe pääl seiis̄is kaar.
Nä s̄ölmi k̄oit kinn=ni. Ei maa=ilm ei tun=ne
armu. Maan=tee tollmus t̄öl=la al. Ei ma'p
s̄öb rohkes=te rasswa. Mees w̄öt=tis kāsna kaasa.

u ü

ks;

Waks. Uks. Üks. Kaks. Saks: Saks̄a: Saks̄a.
Paks: paks̄u: paks̄u. Püks: püks̄i. Maks: maks̄u:
maks̄u. Laks.

ps;

Laps. Lops: lops̄u: lops̄u. Kops: kops̄u. Ups:
ups̄u: ups̄u.

ts;

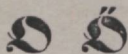
Kits: kits̄e: kits̄e. Wits: wits̄a. Lats: lats̄i.
Müts: müts̄i: müts̄i. Mets: mets̄a: mets̄a.
Päts: päts̄u: päts̄u. Lööts: lööts̄a: lööts̄a.
Suits: suits̄u: suits̄u.

rts;

Körts: körts̄i: körts̄i. Wirts: Wirts̄u. Tirts:
tirts̄u. Narts: narts̄u. Sorts: sorts̄i: sorts̄i.

lts:

Glts. Kõlts: kõltsu. Selts: selltsi: seltsi.

Mees läks suits wõõra=le maale. Uks läks kõpsti kinni. Et kul=fus per=pats=ti maan=tee pääle. Paks suits tõuufis. Kõrts täis suiitsu, tee täis wirrtsu. Glts läks kõrrtsi kõltsu=si müüüma. Kon jõõs=tis — sulps wet=te! Döõsel on külm.

Juur; Juut. Juuf. Jeesus. Jää. Järw. Järwe=maa. Jahhtu=ma. Juhhtu=ma. Jättka=ma. Jahwa=ta=ma. Jakkja=ma. Jäisi ja maisi meie reiisi=si=me. See'p see jooma=mees jo on. Laps: ää joo ja wiina. Pois läks karrja. Karrju=ma. Karja=pois. Ää tee kurrja. Ää karju. Loe kirrja. Kirja=mees. Kerrja=ma. Kerja=tes käiis kaks poisfi sin: Saan ja Mihkel. Ma kurjus=ta=sin külm. Un=na willja wällja. Wälja Wil=lem läks linn=na. Marja=maa on sin. Gi mul pää warrju. Gi mul sarrja. Sarja ma müüfin ää. Jõõri=mois.

st;

Kast. Wast: wasske. Käst: kässku. Kuust. Luust. Sääst: säääske.

ft;

Rist. Rast: rassiti. Mast: massiti. Rooft: roosta, rooosta, roossta, rosta. Riist: riista, riiista, poo rissti.

Raiß laps ei saa kossta. Wist on Dt öues. Suust jooofsis paljast ofjet ja nillwa. Sil-mist paiistis rööm. Teine tuiiskas Turja maaale. Kohtu käß on mo käes. Jeesus kan-na-tas rissti ja surma. Tuul löhkyus laewa masti ää. Must pilw seiissis taawas.

lf;

Wall. Pall: pallka. Pall: pallki. Pull: pullka. Köll: köllku. Mull: mullku. Sall: sallku. Solt: soltki. Kill: killki.

rk;

Wörf. Rirk. Rirkku. Särk: järkki. Hark: harrki. Ürk. Türrk: Türrki. Märk: määrrki. Park: parrka. Rark: karrku.

Nahk-parrka=jamees. Määrrka, ärrka waimu-ke=ne. Wörf lasti jök=ke. Lähme kirk=ku lauul=ma. Gile heitis waljus=te wallku. Wil=lem heitis turja=liste sallku. Kolm pallki wäeti siia. Reimes läks wörrku. Pois killkas suurel häälel. Em pallkas päili=se hooomsetš pääwaks.

lp;

Pilp: pillpa. Kulp. Sulp: sullpi. Tölp: töllpi.
Ulp: allpi.

mp;

Kimp. Temp: temmpu. Ramp: ramma. Somp:
sommpu. Lamp: lammpi.

rp;

Kirp. Korp: korpi. Karp: karrpi. Sirp: sirpi.

lt;

Pilt. Pilt: poltti. Palt: pallti. Pult: pullti.
Pelt: pelsti.

nt;

Kont. Tont: tonnti. Sant: sannti. Pant: pannti.
Wänt. Känt: känntu.

rt;

Tartu lin. Part. Pert: Perri. Kurt: kurri.
Mart: Marri.

rst;

Kirst: kirstu. Urst. Würst: würrsti.

tt;

mps;

Katf: kattfu. Pittf: pittfa. — Kampf: kampsfa.

Saaf söttfus söuue. Mai puttkas heina-
maaale. Mart walmis=tas kirstu, ja Pert
läks põl=la=le. Too pant sissse, siis saan laiinu

kät=te. Metsas seisis puukänt. Sirrpi on leiku=se=le tarwis. Tee sullpi weiste=le. Wal=la=tu pois on kimpus. Ää tee sa temmpu. En=näe korppi! Ei ma'p näe siin pillti! Wii sa kōik ää, et ma kampsä ei näe.

9

Kurf.

Kurg. Pörg. Arg. Hürg. Harf. Sulg.
 Wölg. Särk: sörg. Walk: walge. Salk: sölg.
 Sllgi. Loog. Look. Saag. Saak. Raag.
 Siig. Wihma töug. Lõuf poissa. Kõök:
 kõögi uks. Kook: koogu. Nook: noogu. Luuk:
 luugi. Leiika=ma: leiga=ta. Raigas. Reigas,
 Leiges. Laegas.

Kaiika=ga kip=pus teine ta päääle. Ei ma'p saa põiga=ta. Paiga=ku rätsep sel=le kuue käise. Siin on suur auk. Siin on suur haug. Ää augu=ta sa teist. Kõps=ti lastis teine uffe kinn=ni minn=na. Mo kurf on haige.

5

Känt.

Mänd. Wend. Lind. Künd. Kënd. Kent.
 Pand. Pant. Laid. Laud. Laut. Lauad.

Laudad. Aid. Nit. Aidad. Püüd. Küüt.
 Madu. Koosid. Saksad. Lapsed. Keed. Käed.
 Sõuud=ma. Jõuud=ma. Püüüid=ma. Wiit=ma.
 Nõuud=ma.

Aida üks on kinn=ni. Gile vööse on ta lund
 heit=nud. Gi ma'p saaand und filma=lõuugu=de
 päääle. Gi laiisku=se=ga ükski saa puud=maad
 hoida. Mis sa wäeti=ma=ga kurjus=tad! Mis
 sa mind hüüad? Kurjad paiised sünn=di=si=wad
 jallga=de päääle. Mis sa mo päääle waaatad.
 Saada last raama=tut tooma. Padjad on
 wällja=pefstud. Kënd on kaetud.

b

Korp;

Korb. Warb. Kurb. Alb. Alp. Kuub. Kup.
 Leib. Raibe. Rauba laew ei saaand kauupa.
 Kulbi=ga tõsstis em sup=pi. Korbid hüüüid=si=wad
 lendes juure hääle=ga. So=han=nes rissti=ja läks
 kõrrbe: Seesust et=te kuulu=ta=ma. Siin on kimp
 riidid maas; kumb teiteft teise siia toond?
 Kumba sa mo käest nõuad: armu ehk hirmu? —
 Poisi warrba pääl on paise. Siin on raibe
 maas ja haiseb. Koer augub õues. Koerad
 augu=wad õues. Sõbrad istu=wad koos. Nä
 põllga hääd sõppra. Poisi kuub on kistud.

pr, tr, kr, br, dr, kl, wr, sp, pl, ns

Priidu. Brits. Prantsus. Praegus. Kristus.
 Krui. Krae. Klaas. Kleit. Tral. Trum.
 Briidrif. Spiiritus. Bloom. Söbr. Odr.
 Pödr. Krans. Prans. Preili.

Söbra poolest pean ma so päääle kaiiba=ma.
 Odrad on küpsed. Brits ja Priidu läksi=wad
 praegus siit ää. Pödr joob wet. Prans toob
 toobi piima. Preili kleit on walmis.

Teine sam.

Sõnajägede kofkulugemine.

1.

At.	Äda.	Ädi.	Siga.
Aki.	Ödi.	Äbi.	Süda.
Äki.	Sde.	Ägi.	Söba.
Ägi.	Sbe.	Sga.	Söda.
Sge.	Äbi.	Sda.	Kaba.
Sgi.	Uba.	Sde.	Kada.
Oga.	Obu.	Sbe.	Waga.
Sga.	Abu.	Obu.	Kaba.

Sda.	Dbu.	Udu.	Ruga.
Sda.	Abu.	Igi.	Luba.
Udu.	Apu.		Muda.
Sde.			Mäda.
Pagu.	Udar.		Pragin.
Padu.	Sadul.		Luband.
Labu.	Sibul.		Padin.
Laga.	Sagar.		Pidul.
Sada.	Pagar.		Mudast.
Sadu.	Pagan.		Mädast.
Wagu.	Lagant.		Sdest.
Wagu.	Lagund.		Sbest.
Pidu.	Sadand.		Wagur.
Tibu.	Kabin.		Reba=ne.
	Kabin.		Rugid.
	Kedus.		

Härg kan=nab ige kull=las. Äge=ga ääste=tafje põll=du. Höbe=daga oste=tafje hobu=sid. Sda tuul käib. Hedi on mo öde.

Maga sa mo lyps sõba al. Mäda jooõksis küüne alt wällja. Madu keer=leb mul=la pääl. Kaba on üks pehme koht. See rada wiib mind linn=na. Rüga läks sillma.

See rada wiib rabast läbi mettsa. Rugid on küppsed. Gile on ta lund sadand. Hedil on suur häbi ja häda. Heina=wädu on nüüd möv=das. Padin wihhma sadas praegus. Ei ma'p tõi lehma udart leiga=ta. Ukse tagant hak=las teine hüüüdma. Suure pragi=naga kuf=kus kõi teise kaaela.

2.

Padu.	Madu.	Kadus.	Lagub.
Patu.	Mata.	Katus.	Lakub.
Pattu.	Matta.	Kattis.	Lakus.
Wädu.	Ladu.	Ligus.	Siga.
Wöti.	Lati.	Rikas.	Sifu.
Wötta.	Latti.	Rikkus.	Sifku.
Waga.	Pagu.	Löbu.	
Waka.	Paku.	Lepa.	
Wakka.	Pakku.	Leppa.	
Lubad.	Kabi.	Kiba.	
Lapid.	Kapi.	Käpa.	
Lippad.	Kappi.	Keppi.	

Wöta see wöti! Ei ma'p saa seda wötta. Ma wiiijn sepa söba tuppa. Selle rikka naise katus lagub hoole=tufe läbi. Ei ma's tun=ne

šeda rikast meest. Ta watus=tas natu=keste pois=si.
Kutsju nadu natu=keste šiiia. Škka selle hal=pää
iga juba ligi šada aastat. Sel=le riffus lagus,
šest et ta lakkus, et ta küil nüüd mitte ei laku.

3.

Abi.	Štu.	Šma.	Ani.
Šhu.	Šlu.	Šme.	Uni.
Šhi.	Šli.	Šme.	Anu.
Kiha.	Tuli.	Lima.	Wana.
Kehi.	Tali.	Šuma.	Muna.
Kahu.	Wilu.	Tüma.	Küna.
Šri.	Šša.	Šwa.	Dju.
Šru.	Šša.	Šwa.	Dja.
Šri.	Šši.		Šja.
Šeri.	Šiša.	Köwa.	Šaja.
Šora.	Šešt.	Kiwi.	Šaja.
Šera.	Šeša.		Toju.

Šma suges poisit pääd; šis ta walas öli ta
juukste päääle, pani mütsi pähä, ja šaaatis tema
mine=ma. Šika peša oli kives=aja se'es. Wana
wares hüüüdis puu otšast: poisid, poisid, mis te
teete! poisid pišt=šiwad joookšma. Weišed joowad
wet küinast. Šufed karju=wad, šanad šaagu=tawad,

kisa ja müra lahti —, kul on kana poea ära-
wiiind. Siit ei saa läbi; wee ojad on ees.
Hoja en=nast laps, kurja eest. Wana sep nugis-
film, on pajas, tagub sääl kõigest wäest et mets
kolab. Nisu=leib on magus. Pois, ära ole nina-
tarf. Kõwa kivi=paran=dal on sant maga=da.

4.

Wilu.	Tali.	Lina.	Kana.
Willu.	Talli.	Linna.	Kanna.
Willla.	Tallli.	Linna.	Panna.
Kuma.	Sure.	Pesa.	Sisu.
Ammu.	Murra.	Püssi.	Sassi.
Lammmu.	Surra.	Püsssi.	Sissse.

Warras oli kadund, aga waras on kinni.
Mitu sammumu on wõrsta pääl minnes? Linad on
ligu=mas. Linnud otsti=wad süüüa. Wiin on
linnas. Wana=mees, ära wannu sa mitte nii
jõle=daste! Ei ma'p wõi siin olla. Talli=pois
läks tallli, willlu tooma. Poisi nimi on Willu.
Müüd sügi=sel aeal on wilu, aga tali on külm.
Kanna hoolt et kana=poad hukka'p lähe. Lam-
mas on waga loom. Nisu=jahu on walge ja
peeni=ke. Sassi poad farrga=wad löbu=saste.

Ennäe kassfi: ome poeegi ta kannab juus üle
katuf-se arja!

5.

ng	ngf	ngg
Hinge waew.	Pingf.	Lingf.
Kinga pael.	Pangf.	Pangg.
Lõnga fera.	Lõngg.	Lõngg.
Tangid.	Songf.	Songf.
Tangud.	paangga:	paängfa.
Rõngas.	kiingfi=	ma: ma
	kinggin:	kinggi mulle see müts:
	kiinggi	pole mul jalas.
	hiingga=	ma: hinga=
	ta.	Waängku=
	ma: pääd	wangu=tama.
	Räängfa=	ma: räängga=
	ta.	Loängfa=
	ma.	Hingg:
	hinge:	hiingge.
	Wangg:	waänggi.
	Lõngg:	lõnga:
	lõngga.	

Hinge waew. Wangg. Ta läks waänggi.
Wangi põli. Tangg. Tangud. Ei mul pole
taänggu sulle anda. Lõng. Kus lõngad on?
Anna mulle lõngga. Kingg. Kinga pael. Ta
kannab kiingga. Wangis. Arm: armu: armas.
Hirm: hirmu: hirmus. Sõrm: sõrme: sõrmus.
Kilp: kilbi: killpi. Sulp: sulbi: sullpi. Pardi:
parrti. Alwa: allba. Wili: wilja: willja.

Wörrku: wörgu. Kargu: karrku. Matsi: Mattsi.
 Lopsu: loppju. Lusti mängg. Mänga lussti.
 Musta: musssta. Körtz: körtfi. Wirtz: wirtsa:
 wirtsa wesi. Arst: arsti: arrsti. Wörst: wörsta
 pääl. Ei pole wörresta maad. Waks: wakkja:
 wakkja. Makkma: maksta. Rasw: raswa:
 rasswa. Käsn: kāsna: kāsna. Rahwas. Palju
 rahwast. Seit rahhwast pole hääd kuuulda.
 Lõhmus=puu. Mehe pandid panndi aiita, aga
 lotid kanneti wällja. Üra tee sandi=le sannti. Sa
 pead oma wennda armas=tama.

Jumal heitis armu oma rahhwa päääle.
 Wangi=pöli on raske kanda. Mis karrwa sinu
 kuub on? Selle kõrwi ruuna käif on kerge. Kurrba
 südant röömus=tab hää sõna. Körtsiist tuli hulk
 mehi wällja. Weised on wäljal. Gile saadeti
 linna arrsti tooma, täna toodi arsti külas=se.
 Iga wörsta pääl seisab post. Mis see wangfer
 makkma tuleb? Matsi Jaani sula=sel on hirmus
 paise sõrme pääl. Lapsed saiwad hääd lofsud
 isa käest. Mängi=mehed läksi=wad siit läbi möiija.
 Wana Pert tõi mets=pardi poea soost. Lapsed
 peawad lusti=mänggi. Ei ma'p sallu seda walla=
 tuft. Kurrja ei pea sallima. Kiwi waos wee

põhja. Põhja=nael seisab taeewa keskul. Abju pääl magab mees. Minggu tühhja tühjad mõtted.

6.

Wea=ta. Sae=ga. Ine=tu. Salu=ta. Hobu=ne. Wiga=dus. Walla=tus. Armas=tus. Kurwas=tus. Pahan=dus. Wõsan=dik. Sara=pik. Haka=tus. Spe=tus. Ini=mene. Häda=line. Spe=taja. Önnis=tama. Önnis=tegi=ja. Paran=dama. Waigis=tama. Dien=dada. Ummis=tama. Unut=likud ini=mesed. Hoole=tu ini=mene. Kasu=liku=mate assja=dest tahan ma räääki=da. Sara=pikust kuuulda kuku=linnu häält. Sarapikudest leiad ja häästi pähh=kiid. Öprijad laused kuuulgu sõna. Wallatumaid poisja ei pea sallima. Patust, surmast ja igawesest piinast on meid önnistegija äraväästnud. Oh minu ella eidekene —, kudas ja mind kaswatafid —, kaswatafid, kallitafid, ülestõstfid, hüpatafid —, mahapanid, mängitafid —, suu juures suisutafid, kahel kätel kiigutafid.

7.

Hooletu: hooletu=mate. Jaluta: jaluta=mate. Öpetama: öpeta=mata. Unustama: unusta=mata. Kirjutama: kirjuta=mata: kirjuta=takse; öpeta=takse, kirjuta=mine. Tähendama: tähenda=mine. Wabe=

tama; waheta = mine. Armu = õpetus. Kristi = ini =
mene. Ette = tähendus; ette = tähenda = mine. Raha =
waheta = mine. Ges = õpetus. Koffu = lafsuta = takse.
Silma = pill. Maa = ilm. Luht = hein. Saue = auk.
Kesk = böffel. Kihl = wädu. Oma = eesjel.

Hooletumate inimestega on sant koos elades. Jeesus parandas palju jalutamaid. Õpetamata inimest juhata tasase meelega. Unustamata olgu meil ema arm. Ei Sumal ep ole oma sõna mitte kirjutamata jättnud. Raamatud kirjutatakse tindiga paberi pääle. Lapsi õpetatakse warakult lugema. Kirjutamine on üks armas kunst. Jeesus on palju tähendamise sõnu rääkinud. Rahadewahetamisi on reisi wäl tarwis. Jeesus lihtlas tempelis rahawahetajate lauad ümber. Jeruusalema tempel oli wanasäädusel rahhwal suureks ette tähendamiseks. Müüd on jo ammu see eesõpetus läbi. Mii mitukornda kud käsi koffulafsutakse pidiwad lapsed häält tegema. Maailm on suur laialine. Ühel silmapilgul käib wakk. Luhtheina ei taha weised süüüa. Saueaugu Riisu. Keskböffel laulab kuk. Kihlwädu on wallatuse tegu. Sünggrid töiwad emaeesli Jeesuse juuure. Kristiinimene usub armuõpetust.

Eugemise tühid.

1.

Zuku saak.

Zuku läks kord põllale, leiidis säält lõokese pesa; tõug poeegi se'es: „Oh minu kallid linnukesed! Müüd pistan teid müttfi ja wiin koju!“ — Linnukesed teda paluma: „Ää wiig mitte, ää wiig mitte! emafene nutab wäga!“ — Zuku kofstma: „Ma teen teil pesa ahju nurrka!“ — Linnukesed jälle paluma: „Säta meid siin kallli rohu sissse, emafene audub meid!“ — Zuku kofstma: „Ma teid kodu söödan leiwaraasufestega ja reiimeväädega!“ — Linnukesed weel paluma: „Ää wiig meid ää, ää wiig meid ää! Ei me'p söö leiwaraasufesi ega reiimeväid; ema kalliste meid toidab siin! Kas meid murrab wiimaks ahju nurgas!“ — Zuku kofstma: „Jäääge linnukesed, jäääge kallli rohu —, kullda rugiförte sissse! Laulge teisel kewadel mull' kallliid laulufid!“ —

2.

Lõokese laul.

Leeri, leeri lõoke!

Kus so kullda pesuke? —

Laula lennad lauulades!
Tiibul tõused taaewale! —

Leeri, leeri lõoke!
Kus so kullda pesuke? —
Peeenra ääres, põllu pääl,
Kugi kullda kõrte al! —

Leeri, leeri lõoke! —
Kus so kullda pesuke? —
Kuute poega pesa se'es.
Kullda linndu kallliste! —
Ise lennad leerides —,
Lennad laia taaewa al! —

Leeri, leeri lõoke!
Kus so kullda pesuke? —
Tali tuisand tema ää!
Kugid panndi parsile!
Linndu lenndis kaugele!
Tule kullda linnuke!
Laula jälle kalllike!

3.

Sannu ja Priidu.

Sannu tuli Priidu juure: „Lähme ruttu aawikusse! Toa tagant mina leiidsin kivesajast tifa pesa; kollsigem need poead ära!“ — Tuli wasstu wana wares; kase otstast wasstu hüüüd-

ma: „Poisid, poisid, mis te teete! Mis teil kurrja linnufesed teind?“ — Poisid kofstma: „Miks ta omad munakoored wäab teede päääle? Kurjad paiised saame jallgadele!“ — Wares hüüüdma: „Urge puuduke pesasje! äramädanewad teite käed!“ Poisid kofhkuma; pistwad jooofzma! Wares tagant sõimama: kraat! kraat! Tuleb wasstu lendes tifa ema, lasseb jallge ette maha massaka: „Wiige mo poevagadele! Liig mul tiidus neid sööötma! Ei mo munakoored ega minu pesa teile paha'p tee!“ Sannu siis üttlema Priidu wasstu: „Ei ma elades enam tifa pesu'p pillu!“ —

4.

Kewadine rööm.

Päiife paistab sojaste. Lapsed istuwad ula al. Kääästad tilguwad, ojad jooofsewad —, taaewa al hüüawad kõrgelt, walgil tiibul luiged lendes: „Luugid lahti! Luugid lahti! Kewadine aeg on käes!“ — Oh mis röömustawad lapsed nüüd! Dlekšiwad neil tiiwad, lennakšiwad n'ad ka! — Kuule, lõõke ka laulab sääl! — tiibul tõuseb taaewale! — Hallikarwa lagled sääl, lendes tiidsest jutustawad: „Eigla, lagli, lähkem koju, tehkem pesu, ruttu, ruttu!“ — Üle wainu keerab põllupüüde tõug; keerab, leerib: „Tee tööd! Tee tööd! Kuule isa ema sõna! — Tee tööd!“

Tee tööd! Ära pillu linnu pesu!" — Oh mis kalliste on taaewa taadife kõif looond! Olgem hääd lapsed! Ärge tehkem kurrja! Armas- tagem Jeesusest!

5.

Linnuröömlid.

Madu ja Mihkel sulpsiwad läbi soo. Linnu pesu nemad otsiwad. Teise tase juba töug pardi mune täis. Linnud hüüawad haledaste: kiimed, tillud; kõif on kohkund! Koeskas hädatse taaewa al lendes hüüab haleste teise wasstu: Oh meie õnnetumad linnufesed! Ei abi armu pole kuzgilt leida! Nirk ja non püüawad meite mune ja poewegi! Kullid püüawad meid wanu, rebane see kawal: wanu ja noori! Aga hirmsam kud nirk ja rebane on see inimene!" — Pardi ema wee se'es ojub, hüüab nuttes wasstu: Minu pesa poisid wõttiwad! — Taaewa poole hüüüidsin ma: „Isa, tase seda neile ja!" — Kui need majad tulekeerul üleslennawad, siis mul rõõm; kui see mõõf seda wargakäparahwast sööb, siis saab rahu linnududele!" — Kaugelt hüüawad põllupüüd: Tee tööd! tee tööd! ära pillu waeste linnu pesu!

6.

Ruti rõõm.

Ruti leidis põõsast lehelinnu pesa; alasti poewesed se'es. Oh mis kallid linnud! — Kõif

n'ad teewad oma suu lahti ja tahawad süüüa
saaaja. Kuti pistab ühe linnukesese suhu marja.
„Oh mis magus! — „Mitimal Kutife; anna
weel!“ — Ja Kutife tõi weel marrju ja pissis
linnukeste suhu. Oh mis rõõm oli nüüd Kutil!
Teisel päawal tuli tema jälle waaatama, ningg jälle
tänašwad teda linnukesed. — Aga mis sündis
kolmandamal päawal? — Pesja oli tühi! — Kus
need poead jääänd? Kes n'ad ärawiind? —
Waaata, ülal puu ladwas teine pesja, linnukesed
se'es; ei saa Kuti enam neisse puuduta. Wanad
ladwilt laulawad wasstu: Kutifene, Kutifene! ei
sa'p tää meite poewi kaswatada! Ei me's raatši
neid so hooleks anda!“ — Oh mis targad on
need linnukesed!

7.

Linnud ei tee paha.

Oh mo lapsukesed, ärge tehke paha lindudele!
Kõik nemad sööwad massakaid, mis isa ema põllu
willja sööwad. Lehelinnud, külmatihad, pääsu-
kesed, wäästrikud, mustad ja hallid rääästad, ka
need keratšejad warblased, nonnid ka ningg fergu-
hakid — kõik nemad sööwad massakaid. Tapate
need linnukesed, siis need massakad: põlldest, aii-
dest kõik isa ema willja ärasööwad. Pišut aga
kohutage waresid kana ja anepoewgade kallalt ära,
ja warblasid wilja kallalt. Tehke linnukestele

pesapaiiku — ula allla, ajapuude ottsa! Dh mis armas siis waadata kui kewadel linnukesed poeawad, massakaid ja toitu wäawad oma povegadele; mesilased magusat kerjemet wäawad.

8.

Pääsukeste laul.

Dh mis kallis kambrikene Miinakesel on! Ülal laudil, katuse warjul. Persilt lennawad pääsukesed sissse, wällja; istuwad maha pennnide päääle. Dh mis kallid riidekesed neil on: musta siidi wammus selgas, punane rinnarätik ees. Mis n'ad kalliste sääl üksteise wasstu jutustawad? — Nenda nemad laulawad, pääsukesed: „Kui me kodunt läind, kui me koduntl äind — olid kambrik firstud tä is; kui me koju saand, kui me koju saand, oli tühi paljas köik!“ — Miinake käsi tösstma taaewa poole, tänu andma targema taadile: „Dh mo Hake taaewas, kui kalliste ja meitid toidad ja ülalpead! Kui tali köik palljaks teind, siis jälle saadad meil sui kätte, et jälle wõime leiiba saaada! Dh tee ja minu omaks hääks lapses!“

9.

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi häästi käib, ja et sina kaua elad maa pääl.

Seda sillma mis isa irwitab, ja ei taha ema
sõna kuulda, peavad kaaarnad jõe ääres ära-
nõkkima, ja kottka poead seda ärasõböma.

Mis oli wäetima lapse lugu,
Kui ta weel hiinggas kättki kiigul? —
Poega aga imes armupiima
Gide rinnal rohke'este;
Kasswis leina lepitajaks,
Kurwastuse kustutajaks,
Pisarate pühhkijaks.
Et aga tallas kättkijallga,
Tallas kätkit kiikuwale,
Wilistas lauulu wäetimale;
Suiikumise soowituseks.
Poega puhus nutupilli,
Leiikas kisa lusti pärast;
Karrjus kuuda, karrjus kallsi,
Nuttis õhtust homikuni:
Et ei lõpend tuli toasta,
Säde ei süngi sammbasta.
Oh minu ella eidekene:
Mitu tüli ma sulle teinud!
Kudas sa mind kaswatasid,
Kaswatasid, kallitasid,
Ülestõstsid, hüpatasid,
Mahapanid, mängitasid,

Suu juures suisutafid,
Kahel kätel kiigutafid!
Möttlesid toeks tulema,
Arrwafid abiks asstuma,
Loootsid elu lõpetufel
Lauge langgutajat saada,
Silmakattjat figinema! —
Nüüd aga tahan koolis käia,
Tahan taaati rõõmustada,
Tahan tasuda emne waewa!
Jesufe oh anna jõuudu:
Korrda saaata soowitufi,
Tõeks teha töotufi! —

10.

Sumal on maailma loond.

Kas tunned ja lapsufe Seda, kes taaewa ja maa loonud —, päikese, fuu ja need tähed; mere ja maa, mäed ja metsjad, ja elajad wälja pääl, — ka linnud taaewa al ja kalad meres? Selle kõik on kõigetargem taadife taaewas kuue pääwaga teind. Ja kui Jehoowa Sumal kõik loomad oli loonud ma pääle, siis Tema ütles nenda: „Tehkem inimest, ennaste näo järele, ennaste sarnatseks; et nemad walitsewad üle kalade mis meres, ja üle linnude mis taaewa al, ja üle lojuste, ja kõik üle maa, ja kõik üle roomajate mis maa

pääl roomawad!" — Ja Jumal loos inimese oma näo järele, Jumala näo järele loos ta tema, meheks ja naiseks loos ta nemad. Ja Jumal walmistas inimese, kes põrm on, mullast, ja puhus oma elawat õhka tema ninasse; ja nenda sai inimene elawaks hingeks. Ja Jehoowa Jumal pani inimese mis ta teinud Gedeni rohuaiida, pääwatõuuzmise poole, seda aiida harima ja teist hoiidma. Ja sääl oli palju puid, mis ilusad päält näha ja hää neist süüüa: aga sest aiida seiis see elu puu, ja see hää ja kurjatunndmise puu. Ja Jehoowa Jumal ütles Adama wastu: „Kõige puu wiljast wõid sa süüüa; aga sest hää ja kurjatunndmise puust ep pea sa mitte sööma, sest mil pääwal sina sest sööd, pead sa surma surema!" — Ja pärast lasskis Jehoowa Jumal raske une Adama päääle laנגgeda, ja ta uiinus magama. Ja Jehoowa Jumal wöttis ühe tema küljeluiust, ja pani see kuba lihaga jälle kinni, ja walmistas selle küljeluu mis ta mehest oli wõtnud — naiseks, et see tema kuhane pidi olema; sest see'p ole mitte hää et inimene üks on. Ja Adam ütles: „See on nüüd liha minu lihast, ja luu minu luust, teda peab mehenaiseks hüütama, sest et tema mehest on wõetud. Ja nemad olidwad mõlemad alasti: Adam ja ta naine Gewa, ja ei häbenend mitte, sest et nemad pattu es ole teind.

11.

Madu petab inimest.

Ja madu oli see kõigekawalam kõiikide loomade seas mis wälja pääl. Ja ta sõbrustas naisega, ja furat tegi ta suu lahti ja ta ütles naise wasttu: „Kas see tõsi et Sumal üteld: teie ep pea ei ühestki rohuaja puuwiljast sööma?“ — Ja naine wasttas: „Kül meie sööme rohuaja puuwiljast, aga sest puust mis sest aiida, on Sumal üteld: teie ep pea mitte sest sööma ega temasse puuuduma; sest mil pääwal teie sest sööte, peate surema.“ Ja madu ütles: „Teie ep pea mitte surema; sest Sumal täab: mil pääwal teie sest sööte, et teie silmad lahti saawad ja saate targaks kui Sumal, ja saate tundma hääd ja kurrja.“ — Ja naine nägi et see puu hää oli roaks ja et ta silmadele himmu tegi, ja et ta armas oli, sest et ta pidi targaks tegema. Ja ta wöttis sest puust ja söi, ja andis oma mehele, ja tema söi ka. Siis pääsivad mõlemate silmad lahti, ja nägiwad et n'ad alasti oliwad, ja neil oli häbi; ja n'ad õmblesiwad wiigilehhti kofku ja tegiwad ennastele põlled.

12.

Sumal tasub kurrja kätte ja tõotab armu.

Ja Madam ja Gewa kuulsiwad Sehoowa Sumala hääle mis senna ja tenna käis rohuajas,

kui pääw oli wiluks saand. Ja nemad karrtsiwad ja pugesiwad Jehoowa Sumala pallge eest ära sest rohuaja puuude seffa. Ja Jehoowa Sumal hüüüdis Madamat ja üttles: „Kus sa oled?“ — Ja Madam üttles: „Ma kuulsin sinu hääle ajas ja karrtsin, sest ma olen alasti; seepärast pugesin ma eest ära.“ Ja Sumal üttles: „Kes sulle üteld et sa alasti oled? Kas sa oled sööbunud sest puust, mis ma sind keelsin: et sina mitte's pea sest sööma?“ — Ja Madam üttles: „See naine mis sa mulle abikaasaks annud, seesinane andis mulle ja ma svin.“ Ja Sumal üttles naise wasttu: „Miks sa selle oled teind?“ — Ja naine üttles: „Madu pettis mind ja ma svin!“ — Siis üttles Sumal mao wasttu: „Äraneetud oled sina kõikide elajate seast mis wälja pääl; oma kõhu pääl pead sa käima ja pörrmu sööma kõik oma eluaea. Ja ma tahan wihawaiinu tõsstä sinu ja naise wahele, ja sinu seeemne ja tema seeemne wahele; ja seesamma peab sulle pääd rõhuma, aga sina pead temale kannda rõhuma.“

Ja naise wasttu üttles Sumal: „Ma tahan sulle wäga palju waaewa saaata, kui sa käima pääl oled, ja waewaga pead sa lappsi ilmale tooma, ja so mees peab sinu üle walitsema!“

Uga Madamale üttles Sumal: „Et sa oled kuulnud oma naise sõna ja sööbunud sest puust mis ma sind keelsin, — siis: äraneetud olgu see maa

finu pärast; waewaga pead sa sest sööma kõik oma eluaea, ja kibuwittsu ja ohakaid peab ta sulle kanndma. Oma pallge higi se'es pead sa leiiba sööma, senni tud sa jälle mullaks saad: sest sina oled põrm ja pead jälle põrmuks saaama.

Kurat on inimeste tappja olnud algmisest, ja ep ole mitte seisima jäänud tõe siisse, sest töt ep ole mitte tema se'es, kui tema walet räägib, siis räägib tema omast, sest tema on walelik ja walelikude isa.

13.

Rain tapab oma wenna Nabelit.

Ja Jehowa Sumal tegi Adamale ja tema naisele nahkriided, ja pani need nende sellega. Siis saatis Sumal nemad Eedeni rohuajast wälja, ja pani hoomiku poolt wassu Eedeni rohuaiida Keerubid, ja mõõka kui tuleleek mis senna ja tenna pööris, et inimesed mitte enam es pea ligi saaama.

Ja Gewa tõi Raini ilmale ja röömustas ja ütles: „Ma olen mehe sünnitanud Jehowal.“

— Ja ta tõi teistkorra ilmale tema wenna Nabeli. Ja Nabel oli pudulojuste karjane, aga Rain oli põllumees. Ja Rain tõi Jehowale roahhwri omast maawiljast. Ja Nabel tõi ka oma pudulojuste esimesest ju'ust ja nende raswast. Ja Nabeli ohwer oli Jehowa meele pärast, aga Raini ohwer

pollnd mitte Jehoowa meele pärašt, ja ta's waaata mitte tema päääle. Siis süttis Raini wiha wäga põlema ja ta laנגges ära filmist. Ja Jehoowa rääkis Raini wasstu: „Miks sütib so wiha põlema? Ja miks sa filmist nenda ära-laנגgenud? Eks see'p ole nenda? Kui sa hääd teed, siis saad sa anndeks; aga kui sa ei tee hääd siis magab pat ukse ees ja tema himmu käib so päääle; aga sina pead teise üle walitsema.“ — Ja Rain rääkis oma wenna Aabeliga; ja see sünnidis, kui nemad wäljal oliwad, siis kippus Rain oma wenna Aabeli päääle ja tappis tema ära. — Ja Jehoowa üttles Raini wasstu: „Kus on so wend Aabel?“ — Ja teine üttles: „Ei ma'p tää; kas ma oma wenna hoiidja olen?“ — Ja Jehoowa üttles: „Mis sa oled teind? Sinu wenna were hääl kifendab minu poole maa päält. Alga nüüd: Araneetud oled sina siit maa päält, mis oma suud lahti teind, sinu wenna werd sinu käest wasstuwõttes! Hullkumas ja põgenemas pead sa maa pääl olema!“ — Ja Rain üttles Jehoowa wasstu: „Mo ülekohus on suurem kud et seda anndeks saaks!“

Oh kui palju oleme kurrja teind, aga siiski on Jumal nenda maailma armastanud, et ta oma aiinusünnandinud poea on annud, et ükski kes tema sissse usub ei pea hukka saaama, waid et temal igawene elu peab olema.

14.

Mis on Jõulu rõõm.

Tääd ka laps: mis on Jõulu rõõm? Ei see'p see õlle ega wiina rõõm ep ole, kui õled ja heinad parandale tuuakse, ja inimesed ennasid täis kurrja joowad. Waid see'p see Jõulu rõõm on: et Jeesus on taaewast mahatullnud, meite juuure. Tema'p see mao pää rõhujaja on, et kuri wainlane ühtegi meelewõltsda meite päääle ei saa. Ja palju on tema pärast rõõmustand.

Ja üks preester oli Juuda maal, Sakariias nimi, ja tema naine oli Eliisabet; ja nemad oliwad õiiged Jumala ees. Ja neil ep olnud last, ja nemad oliwad wäga wanad. Need ootasiwad ka Jeesusest, kes mao pää pidi rõhuma. Ja Sakariias läks Jeruusalema linnna; ja kui ta pühhas kojast oli, Jumala teenistust pidamas, siis nägi tema inngli, altari paramal poolel. Ja ta ehmatas ära, aga inggel üttles: „Ära kardas Sakariias, sest so palwe on kuulnud, ja so naine Eliisabet peab poea ilmale tooma, ja sa pead temale nime panema Joannes. Ja sul peab suur rõõm olema, sest tema saab wägew olema Jumala ees, ja peab Kristuse ees kätima ja palju sõnakuulmata rahwast teije poole pööörma.“ — Ja Sakariias üttles: „Kust ma seda tunnen, sest ma olen wana ja mo naine on wäga elatand?“ — Ja inggel üttles: „Ma olen Raabriel, kes Jumala

ees seisab; ja waaata: sina pead keeletumaks jääma selle pääwani kus see sünnib mis ma sulle rääkinud!" — Ja kui Safarias rahhwa ette läks, ei wöinud ta mitte nendega rääkida. Ja pärast nende pääwade sai Eliisabet käima päääle, ja hoidis enese warjule wiis kuud ja üttles: „Sumal on mo päääle waadand et ta pidi mo teotuse inimeste seas ärawöttma!“

15.

Mariia ja Eliisabet rõõmustawad

Jeesus'e üle.

Uga kuuendamal kuul läkitati inggel Raabriel Naatsareti linna ühe neiitsi juure, see oli kihlatud ühe mehele: Joosep nimi —, ja selle neiitsi nimi oli Mariia. Ja see inggel teretas Mariiat ja üttles: „Tere, kes sa armu saanud!“ — Ja kui neiitsi ingglit nägi, ehmatas ta wäga ära. Ja inggel üttles tema wasttu: „Ära karda Mariia, sest sa oled armu leidnud Sumala juurest. Ja waaata, sa pead poea ilmale tooma, ja sina pead temale nime panema: Jeesus! — Seejänane peab suur olema, ja teda peab kõigeförrgema poeaks hüütama, ja Issand Sumal tahab temale anda tema isa Daweti aujärje. Ja tema peab kui kuninggas walitsema, ja tema kuningriigil ep pea ottsa olema!“ — Uga Mariia üttles: „Kudas

see peab sündima, sest et ma mehest ei tää?" —
 Ja inggel wasstas: „Püha Waim peab so päääle
 tulema, ja Kõigefõrrgema wägi so üle warrjama;
 seepärrast peab ka see püha mis sinust sünib Ju-
 mala poeaks hüütama. Ja waaata, Eliisabet sinu
 sugulane toob ka poea ilmale, et ta kül wäga wana
 on; sest Jumalal ep ole ühtegi assja wõimata.“
 Ja Mariia üttles: „Mulle sündku sinu sõna jä-
 rele!“ —

Ja Mariia läks rutuga Juuda maaale, ja
 tuli Sakariia kotta ja teretas Eliisabetit. Ja see
 sündis, kui Eliisabet Mariia teretamise kuulis
 et laps oma ema ihus hüppas; ja Eliisabet ki-
 sendas suure häälega ja üttles: „Õnnistatud oled
 sina naiste seast, ja õnnistatud on sinu ihu sugu!
 Waaata, ka lapsuke mo ihu se'es hüppas suure
 rõõmuga kui ma so hääle kuulsin. Ja õnnis
 oled ja, kes ja oled usskunud!“ — Ja Mariia
 üttles: „Minu hingg auustab wäga Issandat,
 ja mo waim on wäga rõõmus Jumala oma õn-
 nistegija pärast!“ —

Ja nenda pidasiwad need kaks naist Jõulu
 rõõmu ja oliwad wäga rõõmsad Jeesuse pärast!

16.

Ka Sakariias rõmustab Jeesuse üle.

Ja Eliisabeti aeg sai täis ja ta tõi poea il-
 male. Ja tema naaabrid ja sugulased oliwad

rõõmsad temaga. Ja kahetsamal pääwal tuliwad nemad kofku lapsufest ümberleikama; ja nemad nimetasiwad teda tema isa nime järrge Sakariiaks. Aga Eliisabet wasstas ja üttles: „Si mitte, waid tema nimi peab Joannes olema!“ — Aga teised üttlesiwad: „So suguwõsas pole kedagi kellel seesinane nimi on? — Ja nemad näitasiwad käega isa Sakariia poole. Ja see küsis üht lauakest ja kirjutas: „Joannes on tema nimi!“ — Ja nemad kõif paniwad selle imeks. Aga sedamaid päääsis Sakariia suu lahti ja tema rääkis ja kiitis Jumalat. Ja ta sai täis piha Waiimu, rääkis prohwetil wiisil ja üttles: „Kiidetud ollgu Issand meite Jumal et ta on tullnud kattsuma ja äralunastamist saatma oma rahhwale. Ja sina lapsuke, sind peab Kõigekõrgema prohwetiks hüütama, sest sina pead Issanda pallge ees käima tema teed, walmistamas, ja õnnistuse tunnndmist andmas tema rahhwale, nende pattude andeksandmises!“ — Ja nenda oli ka Sakariias rõõmus Jeesuse pärast. Aga see lapsuke kasswas ja sai kaõnggekõs waimust; ja oli kõrrbes selle pääwani kui tema ennese Jisraeli rahhwale pidi näitama.

17.

Jeesus sünnib Petlema laudas.

Ja see sündis neil päiwil et käst Keisrist Augustusest wälljaläks: et kõif maailm pidi üles-

kirjutatama. Ja igauks läks oma linnna. Siis läks ka Joosep Naatsaretist üles Juda maaale Betlema linnna, seepärast et ta Daaweti su'ust ja pärismaalt oli; ja Mariia tema kihlatud naine oli temaga. Ja kui nemad Betlemas oliwad, siis sai Mariia aeg täis, ja ta tõi oma esimese poea ilmale, ja mähkis teise, ja pani teise maha söime, sest neil ep olnud muud aset majas. — Ja sääl sammas wäljal oliwad karjatsed öidses ja hoiid siwad oma karrja. Ja waaata, Issanda inggel, seiisis nende juures ja nemad karrtsiwad ülewäga. Ja inggel üttles neile: „Ärge karrtke! Ma kuulutan teile suurt rõõmu! Sest teil on täna Daweti linnas sündinud see õnnistegija! Ja see olgu teile täheks: teie leiate see lapse mähitud ja söimest magamast.“ — Ja häkitselt oli inggliga taaewa sõawäe hulk, need kiitsiwad Jumalat ja üttlesiwad: „Au olgu Jumalale kõrrges! ja maa pääl rahu, inimestest hää meel!“

Nenda rõõmustasiwad ka inggliid taaewast Seesuse päraast!

18.

Karjatsed rõõmustawad Seesuse päraast.

Ja kui inggliid karjatsdest äräläind taaewa, siis üttlesiwad karjatsed üksteise wassstu: „Et läki nüüd Betlema, ja waadake seda assja mis sääl sündinud. Ja nemad tuliwad rutuste ja

leiidsiwad Mariia ja Joosepi ja selle lapsukese
 sõimest magamast. Ja kui nemad saiwad näinud,
 laotasiwad nemad seda asja laiale, mis neile sest
 lapsukesest oli räägitud. Ja kõik kes selle kuul-
 siwad paniwad imeks mis karjatsest neile räägiti.
 Aga Mariia pidas kõik need sõnad meeses ja
 mõttles nende püüale omas südames. Ja kar-
 jatsed läksiwad tagasi, auustasiwad ja kiitsiwad
 Jumalat kõige se eest mis nemad oliwad kuul-
 nud ja näinud, ja oliwad kallil Jõulu rõõmul
 väga rõõmsad Jeesuse pärast.

19.

Siimeon ja Hanna rõõmustawad Jeesuse
 pärast.

Ja kui kahetja päääwa täis saiwad siis panndi
 lapsukese nimi — Jeesus, mis iinglist oli pann-
 dud enne kud ta ema ihusse sai. Ja kui Mariia
 puhastamise pääwad täis saiwad, siis wiisiwad
 nemad Jeesukese Jeruusalema, püha kotta, et nemad
 tema pidiwad Issanda ette sääädma, ja tema
 pärast ohwrit tegema. Ja üks inimene oli Jeruu-
 salemas, Siimeon nimi, see oli wana ja ootas
 Jisraeli rõõõmu, ja püha Waim oli tema pääl.
 Ja ta oli pühalt Waimult käsu saanud: et tema
 ei pidand mitte surema enne kud tema Issandat
 Kristust näinud. Ja ta wõttis lapsukese oma süle,
 ja kiitis Jumalat ja ütles: „Issand, nüüd lased

ja oma sulase rahuga äraminnna, sest mo filmad on sinu õnnistust näinud.“ Ja Joosep ja Maria panivad imeks mis Seesufesest räägiti. Ja Siimeon õnnistas neid ja ütles Maria wastu: „Seesinane lapsuke seisab märgiks kelle wastu räägitakse! — Aga sinugi omast hingest peab mõõt läbituõggima, et mitmete südamete mõtted aawalifuks saawad.“ — Ja jääl oli üks naisterahwas, nimega Hanna, Baanueli tüdar, wäga wana, ja ta oli prohwet, ja ei tulnud iial ära pühast kojast, teenis Jumalat paaastumise ja palwetega ööd ja pääwad. Ja see tuli ka ja rõõmustas Seesufese üle, ja kiitis Jumalat ja rääkis temast kõiikide ette kes Jeruusalemas äralunastamist ootasiwad.

20.

Ka targad homiku maalt rõõmustawad Seesufese üle.

Ja targad homiku maalt tuliwad Jeruusalema ja küüsiwad: „Kus on see sündinud Juuda rahhwa kuninggas? — Meie oleme tema tähe näinud homiku maal ja oleme tullnud teda kumardama.“ — Ja kui kuninggas Herodeses selle jutu kuulis, siis ehmatas tema wäga ära, ja kõif Jeruusalem temaga. Ja tema kogus kofku kõif kirjatunndjad ja kuulas neilt: kus Kristus pidi sündima? Aga nemad ütlesiwad temale:

„Betlemas ta peab sündima, sest nenda on proh-
wetide läbi kirjutatud.“ — Siis kuttus Herodes
need targad salaja ja üttles: „Mingge Betlema
ja kuulage seda lapsukest ja kuulutage minule, et
mina ka tulen teist kumardama.“ — Ja targad
läksiwad Betlema poole, ja see täht mis nemad
olivad näinud käis nende ees ja seiis kohe pääl
ülewel kus lapsukene oli. Ja nemad saiwad väga
rõõmsaks, ja leiidsiwad lapsukese tema emaga, ja
heitisiwad maha ja kumardasiwad Jeesukest ja
wõttisiwad oma waranduse lahti ja wiisiwad te-
male annid: kullda ja wiirofit ja mirrit. Ja et
Sumal neid unes kässkinud, et nemad mitte es
pea Herodesese juure minema, läksiwad nemad
teist teed tagasi omale maaale.

21.

Betlema lapsukesi tapetakse.

Ja kui targad olivad tagasi oma koju läind,
waaata siis näitas ennast Issanda inggel unes
Joosepile ja üttles: „Tõuse üles ja wõta see
lapsuke ja ta ema enesega, ja põgene Egiptuse
maaale, sest Herodeses püüab seda last ärahukata!“
— Ja Joosep tõuuis üles ja wõttis lapsukese ja
ema enesega böösel, ja põgenes Egiptuse maaale.
Aga kui Herodeses nägi et targad teda pettnud,
sai ta väga hirmsaks, ja läkitas wälja ja lass-

kis äratappa kõik poeglapsed Betlemas kes kaheaastased olivad ja nende järgmised. Siis kuulti palju kaibamist, nuttmist ja hulumist. Emad nuttsivad ome lappsi ja ei tahtnud ennasid mitte lasta jahutada, sest lapsukesed ei olnud enam elus. — Aga kui Herodes, see söge kuninggas, oli surrnud, siis kässkis Issanda inggel Joosepit, ja ta tuli tagasi Egiptuse maalt, ja jähi elama lapsukese ja ta emaga Kalilea maaale, Naatsareti linnna. Ja lapsuke kasvvas, ja sai kanggeks waimust, täis tarrkust, ja Sumala arm oli tema pääl.

22.

See kaheisteikümmneaaastane Jeesus
käib koolis.

Ja Jeesuse wanemad käiiswad iga aasta Jeruusalemas Paasapühiks. Ja kui Jeesus kaheisteikümmneaaastaseks sai wõttiswad wanemad tema enesega seltsis Jeruusalema. Ja kui nemad jälle koju poole läksiwad, jähi Jeesus püha kotta Jeruusalema; aga Joosep ja Jeesuse ema möttlesiwad teda teekäijate seltsis olevat, ja läksiwad ühe pääwa teed, ja ottsisiwad teda sugulaste ja tuttwate juurest. Ja kui nemad teda's leia, töttasiwad nemad tagasi Jeruusalema ja ottsisiwad teda. Ja kolme pääwa tagant leiidsiwad nemad teise pühast kojast, issstumast kes õpetajate seast, ja neid

kuulmast, ja neist küsimast. Aga kõik kes teda kuulsiwad ehmatafiwad ära tema mõistuse ja kofstmise pärast. Ja kui wanemad tema nägiwad, ehmatafiwad teised wäga ära ja ta ema ütles tema wasttu: „Poeg, miks ja meile nenda oled teinud? Waaata, sinu isa ja mina oleme sind õiete wäewaga ottfinud!“ — Ja Jeesus ütles teiste wasttu: „Mis see on, et teie mind olete ottfinud? Eks teie's tää et mina ses pean olema mis minu isa pärast on?“ — Ja nemad ei mõijstnud mis ta neile rääkis. Ja tema läks teistega allla, ja tuli Naatsareti ja kuulis nende sõna. Ja Jeesus kasswas tarrufes ja pittufes ja armus Jumala ja inimeste juures.

23.

Joannes ristib Kristust.

Ja see sünndis Keisri Tibeeriuse aeal, kui Pontius Pilaatus Judamaal maawalitsejaks oli, ja Herodes, selle wana kurja poeg, Kalileamaal neliwürstiks oli —, et Jumala käsk kõrrbe, Sakariia poea, Joannese kätte sai. Ja tema tuli, aetud pühast Waimust Jordani jõe maaadele. Ja tema kuub oli kameli karrwust, ja nahkwöö ümber niunde; ja rohutirtsud oliwad temale roaks ja metsmesi. Ja siis läks tema juure wälja kõik Jeruusalem ja Judamaa, ja saiwad temast ristitatud Jordanis kõik kes omad patud ülestunnis-

tafiwad, sest tema kuulutas: „Parandage meelt, sest taaewa riik on ligi tullnud! —, sest see tuleb pärast mind kes enne mind olnud, kelle kinga paaela lahtipäästma mina wäärt ep ole!“ — Ja kui palju Wariseerisid ja Saduseerisid tema juuure tuliwad, üttles tema: „Oh teie wihasemate madude sugu! kes on teile näidand ärapõgeneda tulewa wiha eest? — Kandke õiget meeleparandamise willja! Aga kirwes on juba puuude juure küllge pandud; iga puu mis mitte willja'p kannu, raiutakse maha ja wiisatakse tulesse!“ — Ja rahwas küsis temalt: „Mis peame siis tegema?“ Aga Joannes wastas: „Kellel kaks kuuube on, see anndku sellele kellel ep ole, ja kellel roooga on see tehku nendasammuti!“ — Ja tõlnerid küsisiwad temalt: „Spetaja, mis meie peame tegema?“ — Ta üttles: „Ärge püüüdke enam, kud teile säetud on!“ — Siis küsisiwad ka sõamehed: „Mis meie peame tegema?“ Joannes wastas: „Ärge tehke kellelegi liiga, ja olge oma palgaga rahul!“ — Ja ta üttles: „Mina ristin teid kül weega, aga see tuleb kes teid tule ja waimuga ristib. Ta pühib oma rihaluse ja paneb omad nijud kokku aiita —, aga haganad põletab tema kustutamata tulega ära!“ —

Siis tuli Jeesus Kalileamaalt Joannese juuure, et ta pidi temast ristitama. Aga Joannes keelas wäga ja üttles: „Mul on tarwis et mind sinust peaks ristitama; kudäs sa mo juuure tuled?“ —

Uga Jeesus üttles: „Nenda on meite kohus kõif täieste teha!“ — Ja kui Jeesus oli saanud ristitatud, tuli tema weest wällja, ja waaata: „taawad tehti temale lahhti ja Joannes nägi Jumala Waimu kui tuike enese mahalasskwat ja Jeesuse päääle tulewat. Ja hääl tuli taaewast: „See on mo armas poeg, kellest mul hää meel on!“ —

24.

Jeesust kiusatakse kuratist.

Siis wiidi Jeesus pühast Waimust kõrrbe, et tema kuratist pidi kiusatama. Ja kui ta nelikümmend päääwa ja nelikümmend ööd saanud paaastunud, siis tuli temale nalg kätte. Ja kiuusaja tuli tema juure ja üttles: „Kui sa Jumala poeg oled, siis üttle et needsinatsed kiwid leibuks saawad!“ — Uga Jeesus wasstas: „Kirjutatud on: Snimene ei ela mitte üksipäinis leiwast, waid igaihest sõnast mis Jumala suust tuleb!“ — Siis wöttis kurat tema enesega püha linna, ja pani tema püha koha arja päääle seiisma ja üttles: „Kui sa Jumala poeg oled siis kufuta enese maha, sest kirjutatud on: „Tema tahab omad iinglid sinu pärašt kässkida, ja nemad peawad sinu kätte pääl kannDMA.“ — Jeesus üttles temale: „Jälle on kirjutatud: Sina ep pea Issandat oma Jumalat mitte kiuusama!“ — Uga jälle wöttis kurat tema

enesega ühe väga kõrge mäe päääle, ja näitis temale kõiki maailma kuningriikisid ja nende auu, ja üttles: „Selle kõik tahan ma sulle anda, kui sa mind kummardad!“ — Aga Jeesus üttles temale: „Tagane minust Saadan, sest kirjutatud on: Sina pead Issandat oma Jumalat kummardama ja teda üksipäinis teenima!“ — Siis jättis kurat teda maha, ja innglid tulivad ja teenisivad teda.

23.

Jeesus tuleb oma jüנגgritega koku.

Sa Jeesus tuli jälle tagasi kõrwest, Waimu wäes. Sa Joannes seiisis, ja kaks tema jüנגgrit; ja kui ta Jeesuse nägi kõnndiwat, üttles tema: „Ennäe, see on Jumala tal!“ — Sa need kaks jüנגgrit käiswad Jeesuse järge. Aga Jeesus pööbras enese ümber ja nägi n'ad enese järge käiwat ja üttles neile: „Mis teie otsite?“ — Aga nemad üttlesiwad: „Spetaja, kus sina aset oled?“ — Jeesus üttles: „Tulge ja waadake.“ — Sa nemad tulivad ja jähiwad sel pääwal tema juure. Teine neist: Andreas, leiab oma wenna Siimona, ja üttleb: „Meie oleme Kristuse leiidnud!“ — Sa ta wiis teise Jeesuse juure. Sa Jeesus üttles: „Sina oled Siimon Joona poeg; sind peab Kaljuks hüütama, see on Peetrus. Teisel pääwal tahhtis Jeesus Kalileamaaale minna —, leiab Wilippuse ja üttleb temale: „Käi mo järel!“ —

Wilippus leiab Nataanaeli ja üttleb teise wasstu: „Kellest Mooses ja prohwetid rääkinud selle oleme leiidnud: Seesuse, Joosepi poea Naatsaretist!“ — Nataanael üttles: „Kas Naatsaretist võib midagi hädä tullla?“ — Wilippus üttles: „Tule ja waaata!“ — Kui Seesus tema nägi üttles ta: „Ennäe meest! kelle se'es ep ole kawalust!“ — Nataanael üttleb: „Kust ja mind tunned?“ — Seesus kossis: „Enne kud Wilippus sind kuttus nägin mina sinu wiigipuu al!“ — Nataanael üttles: „Spe-taja, sina oled Sumala poeg —, sina oled Sisraeli kuninggas!“ — Seesus üttles: „Müüd ja usud, et ma selle üteln; tõest, tõest: sest aeast peate Sumala inngliid nägema ütessse ja maha asstuwaid inimese Poea päääle!“ —

26.

Seesus kutsub omad jüנגgrid.

Ja Seesus läks jälle tagasi Waimu wäes Kalileamaaale, ja jättis Naatsareti linna maha ja elas Kapernaoma linnas, mis Reneetsareti järwe ääres. Siis nägi see rahwas mis pimeduses isstus suurt wallgust, ja neile kes isstusiwad surma warju orus oli wallgus tõuuznud! Ja Seesus kuulutas ja üttles: „Parandage meest ja usskuge armuöpetust, sest taaewa wallakond on ligi tullnud! —

Uga see sünndis, kui rahwas tema päääle

tuüggis Gumala sõna kuulma: et Jeesus järwe ääres kats laewa nägi, aga kalamehed loputasiwad ome noote. Ja Jeesus palus ühte neist: Siimonat, et ta mäelt natukesse pidi ärasõuudma. Ja Jeesus isstus maha ja õpetas rahwast laewast. Ja kui ta lõppes rääkimast üttles ta Siimona wasstu: „Sõua senna sügawa kohhta ja lasse omad noodad sissse ühe looma kattseks.“ Ja Siimon üttles: „Õpetaja, meie oleme kõige selle öö tööd teind, ja ep ole ühtegi saand, aga sinu sõna pääl tahan mina nooda sissselasta.“ Ja kui nemad selle tegiwad saiwad nemad suure hulga kalu, nenda et noot lõhhti kärises. Ja nemad tõmmbasiwad käega oma seltsimeeste wasstu, kes teises laewas oliwad, et nemad pidiwad tulema neid aiitama. Ja teised tuliwad ja nemad täitfiwad mõlemad laewad täis, nenda et teised waofiwad. Aga kui Siimon Peetrus selle nägi —, heitis ta Jeesuse ette maha ja üttles: „Issand, mine minuist ära, sest ma olen üks patune inimene!“ — Sest suur ehmatus oli tema ja ta wenna Andrease, ja ta seltsimeeste Jakobuse ja Joannese, Sebedeuse poegade pääle laüggend. Ja Jeesus üttles: „Ära kardada, sest aeast pead sa inimesti püüüdma.“ — Ja nemad ajasiwad laewadega mäele, ja jättfiwad kõik maha, ja käisfiwad tema järel.

27.

Teesus teeb wägewaid tegusid.

Ja hinggamise pääwal läks Teesus koguduse kotta. Ja sääl oli inimene, sessel oli kuri waim. Ja see kisendas Teesuse wasttu: „Et seisa! mis meil sinuga tegemist, Naatsareti Teesus? Oled sa tullnud meid ärarikkuma? Ma tunnen sind kes sa oled: Sumala püha Poeg!“ — Ja Teesus sõitles teist ja üttles: „Ole wait, ja mine temast wällja!“ — Ja see rojane waim raputas teda waljuste ja läks suure häälega kisendades teisest wällja. — Ja nemad ehmatafiwad wäga ja üttlesiwad: „Mis see on? Mis uus õpetus on see? Tema käsib ka rojasid waiimusiid meelewallaga, ja nemad kuulewad tema sõna!“ — Ja Teesus käis kõif Kalileamaad läbi ja õpetas rahwast, ja kuulutas taewa wallakonna armuõpetust, ja parandas kõiiki tõbesid ja wigasid. Ja nemad tõiwad tema juuure kõif wigased, mõnesuguse tõwe ja waluga waewatud ja kurjast waimust ahastatud, ja kuutõbised, ja kes oliwad alwatud, ja Teesus tegi nemad kõif terrweks. Ja palju rahwast käis tema järel, tema õpetust kuulmas, ja ehmatafiwad wäga tema õpetuse pärast, sest ta õpetas neid kui see kessel meelewald oli, ja ei mitte nenda kui teised kirjatunnidjad.

Jeesus teeb juttlust.

Ja Jeesus läks ühe mäe püääle ja jüünggrid
 asstufiwad tema juuure, ja ta õpetas rahwast ja
 üttles: „Snnndfad on need waimus waaesed, sest
 nende päralt on taaewariik! Snnndfad on need kur-
 wad, sest neid peab röömustatama! Snnndfad
 on need tasafed, sest nemad peawad maad pärima!
 Snnndfad need kellel nälg ja jänu on õiiguse järele,
 sest nemad peawad täis saaama! — Snnndfad on
 need armulised, sest nemad peawad armu saaama!
 Snnndfad need kes puhhtad südamest, sest nemad
 peawad Jumalat nägema! Snnndfad on need rahu-
 nõudjad, sest neid peab Jumala lapsiks hüütama!
 Snnndfad need keda takkafiusatakse õiiguse pärast,
 sest nende päralt on taaewariik! — Snnndfad olete
 teie, kui inimesed teid minu pärast laiimawad, —
 ja takkafiuusawad, ja räägiwad kõik sugu kurrja
 teite püääle, kui nemad waletawad. Röömustage
 ja olge wäga rööõmsad, sest teite palk on suur
 taaewas; nendasammutigi on nemad takkafiusand
 neid prohwetiid kes enne teid ollnud. Mingge sissse
 kittsast wärawast; sest see wäraw on lai, ja see
 tee on suur, mis hukatusse wiib —, ningg palju
 on neid, kes säält sissfelähewad; sest see wäraw
 on kitsas ja see tee on waewaline, mis elu sissse
 wiib —, ningg pisut on neid, kes seda leiawad!“
 — Oh lapsufesed hoiidke kurrja eest! —

29.

Seesus äratab surnnu üles.

Ja see sünndis et Seesus ühhte linna läks, mis Naainiks hüütakse —, ja temaga läks palju jüüngriid ja palju rahwast. Ja kui ta linna wärawate ligi sai, siis kanneti ühe surnnu wällja, see oli oma ema ainus laps, kes oli lesk. Ja palju linna rahwast oli temaga. Ja kui Seesus tema nägi, läks ta meel wäga haigetks ja üttles lese wasstu: „Ära nuta mitte!“ — Ja ta hakkas tema puusjärgist finni ja üttles: „Moor mees, ma üttlen sulle, tõuse ülesse!“ — Ja surnud tõuuis isstuma ja hakkas rääkima; ja Seesus andis tema ta emale tagasi! — Aga kõikide päänäle tuli hirm, ja auustasiwad Sumalat, ja üttlesiwad: „Suur prohwet on meite seas tõuunud, ja Sumal on oma rahwast tullnud kattsuma!“

30.

Seesus söö dab wiie leiwaga wiistuhat meest.

Ja Seesus läks üle Kalilea järwe, ja palju rahwast käis tema järel, et nemad tema inetähhetesid nägiwad mis tema haigetele tegi. Ja Seesus läks ühe mäe päänäle; ja kui ta ome sillmi üles tõsstis ja nägi palju rahwast, üttles tema oma jüüngrite wasstu: „Kust me peame leiibu ostma,

et needsinatsed süüüa saaksiwad? — Üks tema jüנגgritest, Andreas, Siimona Peetruse wend temale kostma: „Siin on üks poisike, jellel on wiis odraleiiba ja kaks kalufest; aga mis sest nii mittmele saab?“ Aga Jeesus üttles: „Saaatke need inimesed mahaisstuma!“ — Siis isstusiwad maha rohu päänale, aru pärast ligi wiistubat meest. Ja Jeesus wöttis need leiwad, tänas ja andis jüנגgritele, aga jüנגgrid neile kes maas isstusiwad. Selsammal kommel ka neist kalufestist. Ja kui nende kõhud täis saanud, koristasiwad jüנגgrid kofku ja täitsiwad kaksteistkümmend korwitait nende wiie leiwast ülejääänud palufest. Kui nüüd Jeesus mõiustis et rahwas kofkulõi ja tahhtsiwad tulla ja tema wägise kuningaks tõsssta, saaatis tema omad jüנגgrid laaewa minema, aga tema ise läks kõrwale mäe päänale, ainaüksi, palwet tegema.

31.

Jeesus käib mere pääl.

Ja kui Jeesus jüנגgrid sunndinud üle järwe minema, ja kui õhtu kätte sai, oli laew kesk järwe pääl, aga Jeesus üksi mäel. Ja öö oli pime ja järw hakkas tõuuzma; et suur taul puhus. Ja kui Jeesus nägi neil püssti häda käes olewat sõudes, asstus Jeesus järwe päänale, ja tuli nende juure, mere pääl kõndides! Ja kui nemad tema nägiwad järwe pääl kõndiwat, mõttlesiwad nemad

tema tondi olewat ja karrjussiwad hirmu päraft. Aga Jeesus hüüüdis wasstu: „Mina see olen, ärge karrtke!“ — Aga Peetrus kosstis wasstu: „Issand, kui sina see oled, siis käsfi mind enese juuure tulla wee päääle!“ — Ja Jeesus üttles: „Tule!“ — Ja Peetrus tuli laewa päält ära ja kõnndis wee pääl ja tahhtis Jeesuse juuure minna. Aga kui ta seda kanget tuult nägi, siis karrtis tema, ja hakkas waoma, ja karrjus: „Issand aiita mind!“ — Aga Jeesus hakkas temast finni ja üttles: „Oh sa nõdrausuline! miks sa kaksipidi möttled?“ — Ja nemad läksiwad laewa, ja tuul jähi soiku. Aga jüנגgrid kumardasiwad Jeesust ja üttlesiwad: „Töest, sina oled Sumala poeg!“

23.

Jeesust muudetakse.

Ja enne kud Jeesus wiimistkorrda Jeruusalema läks risti pääl surema, wöttis tema Peetruse ja Sakoobuse ja Johanneese enesega, ja läks nendega ülesse ühe mäe päääle, isepäinis. Ja teda muudeti nende ees. Ja tema riided läksiwad hiilgawaks, wäga wallgeks, otse kui lumi. Ja Mooses ja Elias illumusiwad, ja rääkisiwad Jeesusega sest kudast tema Jeruusalemas pidi kannatama. Ja jüנגgrid oliwad kui unes, ja Peetrus üttles: „Spetaja, siin on hää! Tehkem kolm maja, ühe sulle, ja ühe Moosesele ja ühe Eliiale!“ — Ja

ta's tää mitte mis ta räääkis. Ja kui ta alles räääkis, laנגges üks selge pili ja warrjus nende üle, ja üks hääl üttles pilwest: „Seesinane on mo armas poeg—, seda kuulge!“ — Ja jüנגg-rid laנגgesiwad filmili maha ja karrtsiwad liiaste. Aga Jeesus puudus neisse ja üttles: „Tõuuste üles, ärge karrtke!“ — Ja nemad ei näinud kedagi enam muud, kud Jeesust üksi: Ja ta üttles neile: Teie'p pea seda ei kellelegi weel üttlema, sest inimese poeg peab weel ülekohtuste kätte äraannetama, ja piitsadega peksetama, ja rissti poodama.“ — Ja nemad es räägi seda ei kellelegi.

33.

Jeesus äratab Laatsarusse ülesse.

Ja Jeesus sai ühe alemi ligi, mis hüütakse Betaaniaks, sääl oli üks mees surrnd, Laatsarus, keda Jeesus armastas. Ja tema õde Marta tuli Jeesuse wassstu ja üttles: „Issand, oleksid sina siin ollnd, minu wend ep oleks mitte surrnd!“ — Jeesus üttles: „Sinu wend peab ülestõuusma!“ — Marta üttles: „Ma tään et ta peab wiimisel pääwal ülestõuusma!“ — Jeesus üttles: „Mina olen ülestõuusmine ja elu; kes minu sissse usub, see ei sure mitte igaweste!“ — Marta üttles: „Ma usun et sa Kristus oled!“ — Ja ta läks oma õe Mariia juure salaja üttlema: „Spetaja on siin ja kutsub sind!“ — Ja Maria tõuusis

ruttuste üles, sõpprade seas, ja tuli Jeesuse juure ja heitis maha ja üttles: „Oleksid sina siin olnud, minu wend ep oleks mitte ärasurnud!“ — Siis kihwatas Jeesuse süda waimus, ja ta üttles: „Kus te olete tema pannud?“ — Teised üttlesiwad: „Tule ja waaata!“ — Ja Jeesus nuttis. Ja ta asstus haua juure, aga kivi oli haua pääl. Ja Jeesus üttles: „Tõstke kivi ära!“ — Siis üttles Marta: „Tema haiseb juba, sest see on neljas päaw“. Siis üttles Jeesus: „Eks ma sulle üteld: „Kui sa usud, saad sa Jumala auu näha.““ — Siis tõstsiwad teised kivi ära. Ja Jeesus tõsstis sillmi taaewa poole ja üttles: „Mina tänan sind Isa, et sa mind kuuled!“ — Ja siis ta kisendas suure häälega: „Laatsarus tule wälja!“ — Ja see surrnut tuli hauast wälja, jalust ja käsist surru mähkmetega seotud. Ja Jeesus kässkis: „Pääästke ta lahhti, ja lasske tema käiia!“ — Siis uskusiwad palju Jeesuse sissse.

34.

Jeesus läheb Jeruusalema sissse.

Ja kui nemad Jeruusalema ligi jõuudsiwad, ja Petwaage alewi poole saiwad, siis läkitas Jeesus kaks jünggrit ja üttles: „Mingge senna alewisse mis teite ees on, ja teie leiata ühe kinniseotu emaeessi ja ühe sälu tema juurest; tooge

need minu juure. Ja kui keegi teid võtaks keelma, siis ütelge: Issandal on need tarwis, siis lubawad nemad. — Ja jüנגgrid tõiwad selle emaeesli ja sälu, ja paniwad omad riided nende päääle ja paniwad tema nende päääle isstuma. Ja rahwas laotasiwad ome riidid tee päääle; aga teised raiuisiwad offsi puist ja heitsiwad tee päääle, ja kisen-dasiwad ees ja taga käies: „Hosianna Taaweti poeale! Riidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel! Hosianna kõrrges!“ — Ja kõik linnarahwas küsi-siwad: „Kes see on?“ — Aga teised üttlesiwad: „See on Jeesus see prohwet, kes on Naatsaretist, Kalileamaalt!“ — Aga mõned Wariserid üttlesi-wad Jeesuse wasstu, kui rahwas nenda kiitsiwad: „Sõittele omad jüנגgrid!“ — Ja ta üttles neile: „Kui needsinatsed wait jääksiwad, peaksiwad kül-kiwid kisen-dama!“

35.

Jeesus ajab kurjategijad pühast kojast wällja.

Ja Jeesus läks Gumala püha kotta, ja ajas wällja kõik kes müüsiwad ja ostsiwad pühas kojast, ja wisskas rahawahetajate lauad ümber, ja nende pinggid kes tuikest müüsiwad, ja üttles neile: „Kirjutatud on: Minu koda peab pallwe-kojaks hüütama, aga teie olete selle rööwlianguks teind. Ja pühas kojast tuliwad tema juure pi-

medad ja jalutamad, ja tema tegi nemad terriveks. Aga kui ülemad preestrid ja kirjatunnjad neid ime- tegusid nägid mis Jeesus tegi, ja neid poisja kes pühas kofas kisendasivad: „Hosianna Taaweti poeale!“ — siis sai teiste meel pahaseks ja üttlesivad: „Kas sa kuuled mis need üttlesivad?“ — Aga Jeesus üttles nende wasstu: „Kül ma kuulen! — Eks teie iial ep ole lugenud: wäetimate ja imewate laste suust oled fina enesele kiitust walmistanud?“ — Ja tema jättis nemad maha ja läks linnast wälja — Betaania, ja jähi senna wöjeks.

86.

Jeesust annetakse ära.

Siis tuliwad ülemad preestrid ja kirjatunnjad ja rahhwa wanemad kofku ülema preestri Kaaiwa kotta, ja pidasivad isekeskis nõuu: kudas nemad Jeesuse kawalusega pidiwad kinniwöttma ja äratappma. Ja üks Jeesuse jüంగgritest, keda Juudaks Iskaariotiks hüüiti, läks ülemate preestrite juure ja üttles: „Mis teie mulle annate, siis ma teile tema äraannan?“ — Siis saidwad teised rööwmsaks ja pakkusivad temale kolmkümmend hõbetükki. Kui nüüd Jeesus püha öhtusöömaajast ülestõuwnud ja nemad kiituse laulu saiwad laulnud, läksivad nemad ölimäele, ühhte aiida, mis Ketssemaniks hüüiti. Ja oli öö. — Ja kui Juu-

das wäehulga oli oma juure wõtnud, tuleb tema senna — lühhtide, lammpide ja sõariista-
dega, ja nemad pissiswad käsi Jeesuse küllge ja
wõttiswad Jeesuse kinni ja siduswad tema käed
kinni. Aga Peetrus tõmmas mõõga wällja ja
raius ülema preestri sulase kõrwa ära. Siis
üttles Jeesus Peetruse wasstu: „Pista oma mõõk
tuppe! Kas ma'p pea seda karikast mitte jooma,
mis mo Isa mulle annud?“ — Ja ta tegi selle
mehe kõrwa jälle terrweks, ja üttles nende meeste
wasstu: „Teie olete wälljaläinud nii kui rööwli
pääle, mõõkade ja nuiadega mind kinniwõttma,
et ma kül igapäaw teite juures olnud; aga see
on teite pimeduse tund!“ — Siis jättiswad kõik
jüngrid tema maha ja põgenesiwad ära!

37.

Peetrus sallgab Jeesust ära.

Ja Peetrus oli Jeesuse wasstu luband: „Kui
ta kõik so mahajätawad, ei ma'p sind ei jäta
maha!“ — Ja ta käis eemal Jeesuse järrge kui
tema ärawiidi ülema preestri kotta. Ja kui nemad
senna saiwad, isstus Peetrus sulaste juure tule
ääre, et ta widi nägema, mis sest widi sünnidima.
Ja Jeesuse pääle kaewati raskeste walet, aga ta
seisis wait ja ei löstnud mitte ühte ainust sõna.
Siis asstus üks kojatüdruk Peetruse juure ja
üttles: „Sinagi olid Naatsareti Jeesusega!“ —

Uga Peetrus sallgas ära: „Ei ma'p tää mis ja räägid!“ — Ja kuf laaulis. — Ja teist korrda nägi tüdruk teda, ja ütles teiste wasstu: „See sinane on ka tema jünger!“ — Ja Peetrus sallgas teist korrda. — Ja kolmat puhhku ütlesiwad teised Peetruse wasstu: „Töest, sina oled tema jünger!“ — Ja Peetrus hakkas needma ja wamnduma: „Ei ma'p tunne seda inimest!“ — Ja kuf laaulis teist korrda, ningg Jeesus pööris emese ümber ja waaatas Peetruse pääle; siis tuli tema meese mis Jeesus temale üteld: „Enne kud kuf kaks korrda laaulnud, sallgad sa minu kolm korrda ära!“ Ja tema kattis omad silmad kinmi ja nuttis kibedaste! —

38.

Jeesus seisab kohhtu ees.

Ja ülempreester küsis Jeesuselt: „Sinaks oled Kristus, elawa Jumala poeg?“ — Jeesus ütles: „Jah, olen! Ja teie peate nägema inimese poea isstuwat Jumala wäe paremal poolel, ja tulewat taawa pillwedega. Siis käristas ülempreester oma kuue lõhki, üteldes: „Kas teie olete selle Jumala teotuse kuuulnud?“ — Ja teised möiisfiwad: „Tema on surma wäärt!“ — Ja nemad lassfiwad teda peksta ja wiiisfiwad tema maawalitseja Pilaatuse ette ja kaiibasiwad: „Tema on Keisri wasstu, sest ta on üteld: „Ma olen

Juudarahhwa kuningas!" — Ja Pilaatus küsis Jeesuselt: „Kas sina oled kuningas?" — Jeesus kostis: „Minu riik ep ole mitte sestsinatsest maailmast!" — Ja Pilaatus üttles: „Si ma'p leia temast mitte süüd! Kui teie tahate, siis tahan teist karistada ja lahhti lasta!" — Aga nemad kisendasiwad: „Poo tema rissti! Poo tema rissti!" — Siis anddis Pilaatus Jeesuse kohtusulaste kätte karistada. Ja nemad wöttsiwad tema riided ta seljast maha ja peksiwad teda, ja punusiwad kibuwitstest krooni, ja paniwad selle tema pähä, ja paniwad ühe punase riide tema sellga ja kipi tema peosse, naaerdsiwad teda ja üttlesiwad: „Tere, ja Juudarahhwa kuningas!" — Ja nemad löiwad kepiga tema pääd ja süllgesiwad tema pallgesse. Siis wiis Pilaatus tema rahhwa ette ja üttles: „Ennäe inimest! Ma toon tema teite ette, et te näete et ma mitte süüd ei leia temast!" — Aga Juudid ja preestrid kisendasiwad weel hullumine: „Poo tema rissti! poo tema rissti!" — Siis anddis Pilatus tema nende kätte ärahukata, et ta kül ilmasüüüta oli! —

39.

Jeesust wiiaксе rissti puuua.

Ja kui nemad tema wälljawiisiwad, saiwad nemad ühe mehe kinni, Siimon ta nimi, ja paniwad Jeesuse risti teise päädle, et ta selle Jeesuse

järel pidi kanndma, sest Jeesus oli äranõrgand. Ja suur hull rahvast käis ta järel, ja palju naiisi, kes kaiibasivad ja nuttsivad. Aga Jeesus pööbris nende poovle ja ütles: „Ärge nuttke mitte mind, waid iseennast ja ome lappsi; sest pääwad tulewad missal võtakse: Õndsad need kes sigimata, ja need nisad mis ep ole imetanud! Siis nemad üttlewad mägedele: Lañggege meite päääle; ja mäefiingfude wasstu: Rattke meid! — Sest kui seda toorele puuule tehakse, mis siis kuiwale peab sündima?“

40.

Jeesust puuakse riststi.

Ja kui nemad jemma patiika saidwad mis Kolgataks hüütakse, siis andsivad temale hädikat juuua sapiga; aga tema ei tahhtnud mitte. Ja kui nemad teda naeldega ristipuu päääle lõiwad, palus Jeesus: „Isa, anna neile andeks, nemad ei tää mitte mis nemad teewad!“ — Ja sõamehed jägasiwad tema riided ära, ja tema kuue pärast heidsivad nemad liisku. Ja nemad isstusivad siis ja hoidsivad teda säääl. Ja tema pää kohhta paniwad nemad tema surma süüid, kirjutatud: „Jeesus, Suuuda rahhwa kuninggas!“ — Siis poodi temaga seltsis kaks rööwlit riststi: teine paramat, teine pahemat kät. Ja need kes möövda läksivad, ja rahhwa wanemad ja kirjatundjad teotasivad Jeesust, wanggutasiwad päääd,

ja üttlesiwad: „Kui sa Jumala poeg oled, siis astu ristipuu päält maha! Kes sa teiist aidand, aiita iseennast!“ — Aga ka teine neist kurjategijatest tema kõrwas teotas teda ja üttles: „Kui sa oled Kristus, siis aiita iseennast ja meid!“ — Aga teine rõõwel kosstis ja sõitles teist: „Eks sinagi ei karda Jumalat! Ja meie kül saame mis oma teod wäärt on, aga seesinane ep ole ühtegi paha teind!“ — Ja ta üttles Jeesuse wasstu: „Issand, möttle minu pääle, kui sa oma Isa wallakonnda saad!“ — Aga Jeesus wasstas temale: „Täna pead sa minuga Paradiis olema!“

41.

Jeesus sureb.

Ja ligi kuiendamal tunnil sai pimedus kõik üle maa, kolm tunndi. Ja Jeesus hüüüdis: „Mo Jumal, mo Jumal! miks sa minu oled mahajättnud!“ — Aga teised naaerdsiwad: „Saab näha kas Jumal teist aiitab?“ — Ja pärast kisedas Jeesus weel ühe korra suure häälega: „Isa, sinu kätte ma annan oma waiimu!“ — ja siis ta nõrgutas pääd ja heitis hingge. — Ja maa wärises, ja kaljud löiwad lõhski, ja wähetek kõigepühama ees temmplis kerises lõhski, ja rahwas kõhkusiwad ja löiwad oma wastu rinndu ja üttlesiwad: „See on tõeste Jumala poeg ollnd!“

42.

Jeefust matetakse maha.

Ja kõik Jeefuse tuttavad seiswad ja waaatasiwad eemalt mis temaga sündis. Aga Mariia, tema ema ja ta jünger Johannes seiswad tema ristil al. Ja üks waga raeisand, Joosep nimi, kes mitte nende nõuus ollnd kes Jeefuse tappiswad —, see oli rikas, ja ta läks Pilaatuse juure ja palus teiselt Jeefuse ihu. Ja kui Pilaatus luband Jeefuse mahawõtta, siis tuli ka üks teine waga mees, Nikodeemus tema nimi, see tõi segatut mirri ja aaloe, ligi sada naaela, sellega Jeefuse ihu wõiidma. Ja nemad wõttiswad Jeefuse ihu maha, ja mähkisiwad selle kallli linaste riete sissse, rohitudega. Ja sääl oli Joosepile üks aid ligi, ja ajas uus haud, kuhu es ole iial ükski pannud. Senna nemad paniwad Jeefuse ihu tiitsaste, sest et hinggamise pääw kätte jõudis, ja weeretasiwad suure kiwi haua ette. Aga naised isstusiwad haua ees ja waaatasiwad seda, ja siis nemad läksiwad koju. Aga hinggamise pääwal tuliwad ülemad preestrid Pilaatuse sõameestega, ja paniwad kiwi kohhtupitsseriga kinni, ja paniwad wahid ette, et ükski es pea Jeefust hauast wäljawõttma.

43.

Seesus tõuseb kolmandamal päeval hauast ülesse.

Ta kui hinggamise päew oli mööda läind, vstsiwad naised kallsiid rohhtusi, ja läksiwad homiku wara haua juure: paremine weel Seesuse ihu wõiidma. Ta nemad muretsefiwad isekeskis: „Kes weeretab meile selle kiwi haua ukse päält ära?“ — Aga waaata: suur maawärisemine oli sündind, sest Issanda inggel tuli taaewast maha, ja weeretas kiwi ukse eest ära ja isstus senna pääle. Ta tema nägu oli kui walf, ja tema riided kui lumi. Ta hoiidjad wärisefiwad ja oliwad ehmatand otsekui surrnod. Aga inggel üttles naiste wasstu: „Ärge kartke! Seesust ep ole siin! Tema on ülestõuuznud! — Waadake seda paiika, kus ta on hingand, ja kuulutage seda tema jüנגgritele ja Peetrusele!“ — Ta naised läksiwad ruttuste haua juurest ära, kartusega ja suure rõõmuga ja kuulutasiwad tema jüנגgritele.

44.

Seesus läheb taawa.

Ta õhtu oliwad kõik jüנגgrid üheskoos, ja ukfed lukus, kartuse pärast Tuuda rahhwa eest; siis tuleb Seesus, ja seisab kesk nende wahel ja üttleb: „Rahu olgu teile!“ — Aga nemad kohhku-

siwad wäga ära! Aga Seesus üttles: „Miks te nenda äraehmatand? Ma olen seesamma, waa-
dake mo käsi ja jallgu!“ — Siis saiwad jüנג-
rid rööömsaks et n'ad Issandat nägiwad. Ja
Seesus näiitas ennast jüנגgritele nelikümmend
pääwa, ja rääkis neile Sumala wallakonna
assju. Ja wiimaks wöttis ta nemad ühe mäe
päääle ja üttles: „Minul on annetud kõik meele-
wald taaewas ja maa pääl; seepärast mingge ja
õpetage kõik rahwast ja rissstige neid Issa, Poea,
ja Püha Waimu nimel, ja õpetage neid pidama
kõik mis ma teid kässkinud. Ja mina olen teite
juures maailma otsani? Äрге karrtke! — Ja kui
ta selle üteld, wöttis pili tema nende sillmade
eest ülesse taaewa. Ja ta istub Issa paramal
poolel, ja tuleb jälle kohut moüstma elawate ja
furrnute päääle, nenda kudas jüנגgrid tema näi-
nud taaewa minewat.

45.

Seesus läkitab püha Waimu.

Ja kui Nelipühipääw kätte sai, oliwad jüנג-
rid ühelmeelel koos Issa töotust ootamas. Ja
äkitselt sündis kohisemine taaewast, otsekui kangge
tuul oleks puhund, ja täiitis kõik see koja kus
nemad isstusiwad. Ja igaihe nende pääl nähti
kui lõhutud tule keeled seiiswat. Ja nemad sai-
wad kõik täis püha Waimu, ja hakkasiwad teiisi

keeli rääkima ja Sumala suuuri assju kuulutama. Aga kui see hääl sünnis, tuli rahhwa hull kokku seda waaatama, ja saiwad segaseks, ja ehmatafiwad ära ja küsfiwad üksteise käest: mis see pidi olema? Aga teised paniwad naeruks ja üttlesiwad: „Nemad on täis magusat wiina!“ — Aga Peetrus seiis kaheteistkümnega, tõsstis oma häält ja üttles: „Kuulge kõik rahwas! Reedfinatjed ep ole mitte joonud, nii kui te arrwate, waid see ta on, mis teie prohwetid on ettekuulutanud. Selle on Jeesus teind, kelle teie olete rissiti poonud, aga Isa on tema hauast ülesäratanud! Selle oleme kõik siin tunnistusmehed! Seepärast olgu igamehele täada: et Sumal tema: Jeesuse, kelle teie rissiti poonud, Issandaks ja Kristuseks teind!“ — Siis see käis nende läbi südame, ja nemad kohkufiwad ja küsfiwad Apostlitelt: „Mehed, wennad, mis me peame tegema?“ — Aga Peetrus üttles: Parandage meelt ja lasske ennasid rissitida Jeesuse Kristuse nimel, pattude andeksandmiseks, siis teie peate püha waimu anni saama. Ja nemad lassfiwad ennasid rissitida, ja koguti sel pääwal ligi kolm tuhat hingge. Aga nemad jähiwad alati Apostlite õpetust kuulmas, ja üksteist armastamas, ja leiiba murrmas, ja pallwid tegemas. Ja Jeesus pani igapäaw nende juuure neid, kes tema nime sissse usskufiwad!

46.

Püha ristiusu tunnistus.

Meie usume Jumala see Isa, kõigewägewama taaewa ja Maa looja sissse.

Meie usume Seesuse Kristuse, Jumala ainu Poea, oma Issanda sissse; kes on saadud pühast Waimust, ilmale toodud neitsist Mariast, kannatanud Pontiusse Pilaatuse al; risti poodud, surrnud, mahamaetud; allaläinud pörguhauuda —, kolmandamal pääwal ülestõuusnud surrnuißt, ülesläinud taaewa; istub Jumala, oma kõigewägewama Isa paremal käel, säält tema tuleb kohut möiistma elawate ja surrnute päääle.

Meie usume püha Waimu sissse; ühte püha ristifogudust, pühade osasaamist; pattude anndeksandmist; liha ülestõuusmist; ningg igawest elu. Amen.

47.

Jõulu kiidulaul.

(Sel rütmi wiisil: Kommt und laßt uns Christum ehren.)

1.

Tulge, kuulge kiidulaulu;
Pööörge, keerge Kristusele;
Laula rõõõmsast ristirahwas
Kiitust oma kuninggal! —

2.

Pat ja pörrgu pahandagu;]
Surm ja Saadan sajatagu;
Süda, sina õnnistatud,
Ole rahul rõõmuga! —

3.

Waaata, mis ta meile annub:
Iša, oma ainukese,
Poekese, kaunikese,
See meid saadab hiinggama.

4.

Himmustades, igatjedes
Tuli tema taaewa riigist:
Pääästma meid patu paelust,
Pörgu wörgust, wainlastest! —

5.

Täht on tõuunud taaewa teedest;
Kannab rahu kurrbadele;
Rõhub maha mao pea;
Purub kattki pörgu ust.

6.

Kurwad paigad pörgu haudas,
Walu kuhad waewa walldas;
Waaesed näewad walgust tõuuswat,
Waewa wassstu wöitlewat! —

7.

Rallis kaunis wennakene;
Lauutas magad lapsukene;
Sügglid lendes, häälitsedes;
Pühad paiikas nendega!

8.

Oh ja õnnis tunnikene,
Kui me sind, ja kaunikene,
Uskufime, Jeesukene,
Rahus kiites rõõmuga! —

48.

Jeesuse palwe.

Jeesus üttles: „Kõik mis teie ial Isalt palute minu nimel, selle Tema teile annab. Sa ma ei üttle teile mitte: et mina Isa teite eest tahan paluda, sest Isa ise armastab teid, seepärast et teie mind olete armastand.“ — Ja seeläbi tahab Jeesus meid armulikult kutsuda: et meie peame usskuma Jumalat taaewas oma õiige isa, ja meid tema õiiged lapsed olewad, et meie jullgeste ja kindla loootusega Teda peame paluma, nenda kudas armsad lapsed oma armast isa paluwad. Ja kui jüנגgrid Jeesust palusiwad: „Dpeta meid lugema!“ — üttles Jeesus nende wassstu: „Kui teie palute, siis ep pea teie mitte

palju sõnu lobisema, nenda kudas paganad teewad;
waid kui teie palute, siis peate nenda lugema:

Meite Isa, kes ja taaewas oled! Pühitsetud
saaagu sinu nimi! Tulgu meile sinu riik! Sinu
tahhtmine sündfu kui taaewas nenda ka maa
päääl! Meite igapäine leib anna meile ka täna-
pääw! Ja anna meile andeks meite wõlad,
nenda kudas meie andeks aname oma wõlalistele!
Ja ära saada meid mitte kiusatusse, waid päästa
meid kurjast ära! Sest sinu päralt on see riik;
ningg wägi ja auu, igaweste! — Amen!

Amen! Amen! — see on: Jah, Jah, see
peab tõeste nenda sündima!

Oh mo lapsukesed: Armastage Jeesusest, sest
ta on teid esite armastand: Nenda ütleb Jeesus:
„Lasske need lapsukesed minu juuure tulla, ja
ärge keelge neid mitte; sest niisuguste päralt
on taaewariik!”

49.

Üks laul Jeesusest.

(Sel rütmi wiisil: Menschenkind merk' eben.)

1.

Märrka inimene,
Ärrka waimukene;
Pane ka tähele
Petlema tähele:
Miks ta tullnud maha
Sinu sõbraks saama?

2.

Tuli õpetama;
Tõttas õnnistama;
Armu sulle andma,
Sinu eest surema;
Kurja pärast kofstma,
Patust puhastama.

3.

Paneb püha Waiimu
Sinu südamesse;
Annab rõõmu aiimu
Päääle walu, waewa;
Tahab ise ikka
Sinu sihes olla! —

4.

Dh siis wõta wassu,
Wõta püha Waiimu!
Dh siis anna aega
Tema! õnnistada:
Et sa wõiksid elus
Teesu juuure jääda!

5.

Säta maha järgest'
Dma tegu, tahhtmist;
Wõta wirgul waimul
Kristust ikka kuulda:
Et sa tema tahhtmist
Himmustades teeksid.

6.

Kanna wennda süles;
Anna armu üles,
Kiitust Kristusele;
Ole usin tööle;
Ilmuta maailmal'
Jeesu auu ja ilu! —

7.

Siis ta sinu hojab,
Walitseb ningg wallwab;
Annab armu annda
Südames sul kanda;
Paneb püha Waiimu
Walama full' rõõmu!

8.

Kannata, oh kanna
Dma rist ja häda;
Mulju süda maha
Kannatama kurrja:
Kül sa wiimaks kiidab,
Waiinu ärawõidad! —

9.

Isa ise waimus
Ilu ilmutamas,
Anndmas rahu hauudas
Magusast' magajal':
Kunni pasun kuulda,
Sõnglid hulgalt hüüüdwad! —

10.

Tuuled, taewad, tähed,
Ma'ad, mered, mä'ed —
Kõik nemad kõhkuwad,
Kui näewad Kristuse;
Aga sina —, seisja,
Ära kõhku, kuule:

11.

„Tulge õnnistatud
„Parama mo poole!
„Kuulge kurvastatud
„Raunist nüüd kuulutust!
„Teite pärast taewas
„On kõik õn, kõik auu, kõik arm!

12.

„Sääl sa suisa mängad
„Uudes iluibus;
„Sääl sa lausa lennad
„Taewase talle ees:
„Sinu ihu hiiilgab
„Mii kui taewa tähed!“ —

13.

Õnnis kes siin Kristust
Illa taewast ootab;
Tema wassu tõttab:
Kui ta pillwist paistab,
Pusun waljust' puhub! —

14.

Häda häbematel',
Kurjaliste lastel' —
Paha pillkajatel'!
Kristust n'ad teotavad! —
Siis n'ad walu saawad,
Igameste: hirmu! —

15.

Tule Issand taawast,
Niita hädalisi! —
Oma riigi rahwas
Päästa patu waewast! —
Sinu juures Teesus
Hää on hingata.

Ladina ja Saksa keele trükitähed.

A a — B b — C c — Ch ch — D d

Ⱡ a ⱡ b Ɫ c Ᵽ ch Ɽ d

(f ja tš)*) (fõwa h)

E e — F f — G g — H h — I i

ⱥ e ⱦ f Ⱨ g ⱨ h Ⱪ i

(fõwa w)

J j — K k — L l — M m — N n

ⱪ j ⱬ k Ɑ l Ɱ m Ɐ n

O o — P p — Ph ph — Qu qu — R r

Ɒ o Ⱳ p ⱳ ph ⱴ qu Ⱶ r

(f)

(kw)

S s — T t — U u — V v — W w

ⱶ s ⱷ t ⱸ u ⱹ v ⱺ w

(w ja fõwa w)

X x — Y y — Z z

ⱼ x ⱽ y Ȿ z

(fš)

(i ehf ü)

*) a, o, u järge: fa, fo, fu; — e, i, ä, ö, ü järge: tse, tši, tsä, tsö, tsü.

Ahi on pala. Baldur oli Rootsirabhwa eba-
 jumal. Cicero oli üks tark kirjamees. Cardinaalid
 on Paawsti alamad. Christus tuleb kohutmöistma
 kurrjade päääle. Chiile on üks riik Amerikamaal.
 Michael on ühe inngli nimi. Diido oli üks kuulus
 kuninggana. Eewa on meite esimene ema. Fer-
 dinand oli Hispaania riigi kuninggas. Kaffe on see
 jook mis meie kobwiks nimetame. Georg oli In-
 glismaa kuninggas. Juudid tappsiwad Kristuse.
 Löbusad on kewadised pääwad. Nicolai oli meite
 enndise Keissri nimi. Jeesus on A ja O, Algemine
 ja Ots. — Preisimaa on üks kuulus kuninggriik.
 Philippus oli Kreekarabhwa kuulus kuninggas ja
 Alexandri selle suure isa. Quintillian oli üks La-
 dinakeele raamatute kirjutaja. Saksakeelel öötakse
 et konnad: „quaakiwad“. Richard laukoerasüda,
 see oli ühe wabhwa Inglismaa kuningga nimi. Tali
 saadab küllma ja tuiisku. Uurid on ühed aea-
 möödud. Saksakeelel kirjutatakse see sõna — isa
 nenda: Vater, aga loetakse kui oleks kirjutatud:
 Faater; aga kui sa ühe kuuulsa Rooma Paawsti
 nime üttled: Victor, siis loe see nenda, kui oleks
 kirjutatud: Wiktor. Xerxes oli kuulus Persia
 rahhwa suur kuninggas. Alexander Ypsilanti oli
 ühe Kreekamehe nimi, kes Türrkide wasstu södis.
 Soomlased ei üttle mitte: „kümme“, waid: „kym-
 mentä“. — Maaailma Seitunngid ehk Tseitunngid,
 kirjutatakse ka wöööra tähega: Zeitunngid. Graazi
 lin on Saksamaal.

Kirja märgid.

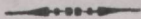
- . Pungktum, ehk: lopemärk.
- ; Seemikoolon, ehk: jägamise märk.
- , Komma, ehk: wahemärk.
- : Koolon, ehk: tähelepanemise märk.
- ! Hüüüdmise, ehk: õhklamise märk.
- ? Küsimise märk.
- „“ Tutumärk.
- () ehk [] Klamrid, ehk: sullgumise märk.
- ehk = Sõnajägude ühendamise märk.
- ' Tähe kustutamise märk.
- Mõtemärk.
- * ehk ✕ Lisamärk.
- § Paragraph, ehk: Seletuse jäomärk.

Radina numbrid.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
XX	XXX	XL	L	LX	LXX	LXXX			
20	30	40	50	60	70	80			
XC	C	CC	CCC	CD	D	M	ccc	ooo	
90	100	200	300	400	500	1000	1000000		

Üfs ford üfs.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

Eeskirjaid.

k, K. k u k, k u, u k, k u k, k ö ö k,
k ö ö, ö ö k, k ö ö k, k u u, u u k,
k ö i k, a u k, k a u a. K a i.

t, T. t ü k, t ü, ü k, t ü k, t i i k,
t i, i k, t i k, t o i t, t u i, t i ü,
a i t, t ö u k, k o i t, k o t. T a a t.

p, P. p a t, p a, a t, p a t, t o o p, t o o,
o o p, t o o p, k a u p, p a i k,

puu. Puuk.

w. W. wak, wa, ak, wak.

w a a t, waa, aat, kuiva,

waik, wacw, waaata,

Wiiu.

m. M. m o k, me, ok, motk;

m õ õ k, möõ, öök, taim,

müüüa.

Meite emme maa.

n. N. n u p, nu, up, nup, nööp

nöö, ööp, nööp, nõi, õun,

kääne. Nonni Tiina.

l. L. l u k, lu, uk, luk; l e e m,

lee, eem, leem, laew, lauta,

lauulu. Lini, Paul, Willu.

Miiti.

f, s, t. f e p, fe, ip, sep; f e s, fee,
ees, fe es; saat, koos, fissa, sai,
öis, sein, möis; möisa tee.
Saul.

r, r, R. r o t, ro, ot, rot, f u u r,
suu, uar, suur; reis, tüüri
mees, raun, aer; rui. Rein.

h, H. N a h k; na, ah, ahk, nahk;
h u u l, huu, uul, huul; hüir,
hul, heina maa.

Koome saan reht tuua.

A. Anna, A, Ark meel.

E. Eewa.

I. Iste.

O. Otto. O. Cööruma.

O. Cöpiik.

U. Uur. U. Ukslaps.

j. J. juur, juu, uur, juur, jää,
Kirjutaja, Teesus.

g. G. Loog, loc, coq, loog, look,
siiga, si, ig, ga, iga, siga,
tagant. Georg.

d, d, D. Püü d, püü, üüd, püüd,
küüt, fadul, fa, ad, du,
dul, fadu, fadul.

Dagmar.

t. B. Kuub, kuu, uut, kuub,
soop, kabun, ka, ab,
un, bu, abu, kabu, kabun.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0.

Stäaled.

a aa

o oo

u uu

a aa

o oo

u uu

au

au

i ii

e ee

i ii

e ee

ai

iuu

oi

ei

ui

ai

iuu

oi

ei

ui

ä ää

ō ōō

ö ö

ü üü

ä ää

ō ōō

ö ö

ü üü

äi

di

äi

di

du

du

äa

iaa

ōa

oa

ea

üia

uaa

äa

iaa

ōa

oa

ea

üia

uaa

ao

äo

ōō

eo

ao

äo

ōō

eo

ae

äe

iie

ōe

oe

uee

ae

äe

iie

ōe

oe

uee

üüü

üüü

aua aue auu

aua *aue* *auu*

aia aie aiu aea

aia *aie* *aiu* *aea*

äia äie äiu

äia *äie* *äiu*

oia oie oiu oea

oia *oie* *oiu* *oea*

ōia ōie ōiu

ōia *ōie* *ōiu*

ōua ōue ōuu

ōua *ōue* *ōuu*

eia eie eiu

eia *eie* *eiu*

uia uie uiu

uia *uie* *uiu*

